

№. 335

Cena prenumeraty:
 w Łodzi
 Kwartalnie Mk. 945.
 Miesięcznie „ 315.
 za roznośnienie
 35 mk. miesięcznie.
 Z przes. poczt.
 Kwartalnie Mk 1160
 Miesięcznie „ 385.
 poza Łodz. egz. mk 16
 w Ameryce
 1/2 dolara miesięcznie
 Konto Pocztowej Kasy
 Oszczędności 60,594.
 Należność pocztowa
 opłacona ryczałtem.

**BUDUJMY
 OJCZYZNĘ
 zgodą i pracą!**

KALENDARZYK

4	N. Barbary B.M
5	P. Sabby Op, Ni c
6	W. Mikołaja B
7	S. Ambrozego B
8	C. Niep. P NMP
9	P. Walerji Leok
10	S. NMP. Lorek

**REDAKCJA
 w ŁODZI**

Al, Keściuszki 41
 TELEFON 28,

ROZWOJ

DZIENNIK POLITYCZNY SPOŁECZNY I LITERACKI

Niedziela dnia 4 grudnia 1921 roku.

Warszawy ogłoszenia do rozwoju przyjmuje wyłączenie „Nektara Polska Jasna 10”
 Za terminowe wychodzenie ogłoszeń i ofert administracja nie odpowiada.

Teodor Wagner

Łódź, Piotrkowska 101 Telefon 5,91

Hurtowa sprzedaż **Wódek i likierów** Tow. Akc. Juliusza Mikolaschia Lwów

■ Towary kolonialne i delikatesy i Elektryczna palarnia kawy ■

Ceny niższe!

— Skład otwarty od 9 do 1 i od 3 do 7 —

551p **Ceny niższe!**

Księgarnia LUDWIKA FISZER

w Łodzi, ul. Piotrkowska 47, poleca na nadchodzące
 święta swój bogato zaopatrzone dział ksiąg pod-
 arkowych 176K1

DYSTYLARNIA PAROWA

== Hurtowy skład win, oraz tłocznia win ==
 = owocowych =

M. ŁUBA

Łódź, Plac Wolności 5.

POLECA: znane ze swej dobroci likiery,
 — oraz specjalności firmy: —

NON PLUS ULTRA (a la Cointreau białe)

BENEDYKTYN

Zadać wszędzie

Zadać wszędzie

**Towarzystwo Akcyjne
 Polskich Zakładów Elektrotechnicznych**

„SIEMENS“

Oddział Łódzki,
 PIOTRKOWSKA 96, (dom własny) tel. 45.

Wykonują: Instalacje oświetlenia elektrycz-
 nego. Instalacje elektrycznego przenoszenia e-
 nergji. Instalacje elektrochemiczne. Instalacje te-
 lefonów i sygnalizacji dzwonekowych.

Posiada wzorowo urządzony warsztat, w któ-
 rym wykonują: reperacje wszelkich msszyn i
 aparatów elektrycznych oraz budowę tablic roz-
 dzielczych wysokiego i niskiego napięcia.

548B

Kalendarze

humorystyczne, ścienne
 terminowe i bloki sprze-
 daje po niskich cenach

**Biuro Dzienników
 W. Gajewskiego**

Piotrkowska 103, Telefon 11-25, w podwórzu.
 Przyjmuje prenumeratę i ogłoszenia do wszy-
 stkich pism po cenach redakcyjnych.

Tylko

100

marek kosztuje pud smolnego, suchego drzewa.
 Dla gospodyń lepiej się opłaci niż węgiel, gdyż za pud węgla można mieć 4 pu-
 dy wyborowego drzewa!

602B

Skład węgla i drzewa
 Monopol Rowińskiego i Grzegorzewskiego
 Węgliowa 7-b

W dwudziestym piątym roku istnienia.

PO DRODZE WIEZIEN I KAR.

Wzracamy w 25 rok naszej dziennicarskiej pracy w Łodzi. Jeszcze kilka miesięcy dzieli nas od czasu ukończenia tego okresu. A nie jest to krótki okres, stanowi on bowiem jedną czwartą część trwania państwa polskiego.

Nie nasza rzecz jest oceniać, co zrobiliśmy w ciągu tego czasu; raczej obowiązkiem naszym zsumować naszą pracę, dodać to wszystko, co rozrzucone spoczywa w dwudziestu paru rocznikach.

Nie szliśmy w Łodzi po kwiatami usłanej drożce.

Nie przesadzimy chyba, gdy powiemy, że poza podziemną literaturą „Rozwoju” najcięższe plagi otrzymał w czasie swojej egzystencji za rządów moskiewskich i okupacji niemieckiej.

Mieliśmy spraw za rządów moskiewskich wytoczonych 65, z których przeszło 50 zostało wygranych, za resztę zapłaciliśmy kar 15,650 rubli. (czasy przedwojenne).

Pozatem redaktor odpowiedzialny pisma odsiedział za czasów Kaznakowa 4 miesiące więzienia.

„Rozwój” był zawieszony za czasów moskiewskich 4 krotnie.

Za oddrukowanie odezwy Sienkiewicza na tydzień, za inne sprawy na 4 miesiące. Razem skazani zostaliśmy na 4 miesiące i tydzień.

Za czasów okupantów wywieziono redaktora Wiktora Czajewskiego do obozów koncentracyjnych w Niemczech, gdzie przebył z górą 2 lata. „Rozwój” zamknięto i rząd niemiecki nie zezwolił go otworzyć, aż dopiero po wypędzeniu Niemców.

Tym sposobem podkreślając nasze kary zaznaczamy, że przesiedzenie w więzieniu 2 lata z górą u Niemców i 4 miesiące przy ul. Miłsza za czasów moskiewskich — są największą karą wymierzona w świecie dziennikarstwu w ciągu 25 lat ostatnich w Kongresówce.

Z reszty redaktorów deportowanych do Niemiec: Hołówko, Rzymkowski, (Warszawa), Sיעiński, (Częstochowa), Monsiorski, (Sosnowiec) Rybacki (Łowicz), najdłużej

przesiedział redaktor Ambroziewicz (Włocławek), ale ten nie był karany więzieniem rosyjskiem.

Przytem 4—ro krotnie zawieszenie pisma naraziło redakcję na straty 60,000 z górą rubli. Trzeba było bowiem bez dochodów utrzymywać współpracowników — redakcji, administracji, korespondentów, drukarzy i innych funkcjonariuszy.

Zaznaczyć nam wypada, że dwukrotnego zawieszenia pisma „Rozwoju” dokonał Kaznakow na zasadzie denuncjacji raz żydów i drugi raz Niemców, których nazwiska podaliśmy w „Rozwoju” wraz z adresami jako tych, co żądali rozbicia kasy szkolnej dla szkół powszechnych na polską i niemiecką.

I w listopadzie 1914 roku wskutek denuncjacji żydowskiej generał Schejdeman, główny—komenderujący armją rosyjską w Łodzi, zawiesił dziennik na przeciąg całej wojny i plakatami swoje zwycięstwo nad „Rozwojem” na murach naszego miasta ogłosił poto, aby w dwa tygodnie oddać ją Niemcom.

NASZA PRACA

„Dziennik Berliński” za pismami żargonowymi łódzkimi ogłosił po wyjściu Schejdemana z Łodzi, że żydzi zapłacili mu wtedy 100,000 marek, aby go sobie zjednać.

Przybywszy do Łodzi z nową koncesją, rozpoczęliśmy wydawnictwo „Rozwoju” dnia 1—go grudnia 1897 roku.

Zasadą naszej pracy, było hasło przede wszystkim walki z rządem zaborczym, ażeby nie dopuścić do zruszczenia kraju, aby budzić ducha narodowego i wiarę w nasze odrodzenie. Wszystko, co polskie, było dla nas narzędziem do agitacji w tym kierunku.

Nie było święta, nie było rocznicy abyśmy nie skorzystali z tego w tym kierunku, aby przypominać mieszkańcom Łodzi, że mieliśmy świetną przeszłość i musimy dążyć do odrodzenia Polski.

Ażeby skuteczniej działać w kwestji rozbudzenia ducha narodowego wśród robotników wydrukowaliśmy cały szereg broszur

jak „Grunwald”, „Warszawa i t. p., które daliśmy naszym czytelnikom bezpłatnie, następnie również bezpłatnie trzy kalendarze, a z nich jeden poświęcony wyłącznie hasłu „Swój do swego”.

Prócz tego czytelnicy „Rozwoju” otrzymali za dopłatą 50 kop. dwa tomy „Dziejów polskich”, wybornej historii dra Feliksa Konecznego, suto ilustrowanej portretami królów rysunku Illicza, wraz z dużą, kolorowaną mapą Polski.

Jako premjum otrzymali nasi czytelnicy „Pana Tadeusza” Mickiewicza z oryginalnymi rysunkami Stanisława Masłowskiego. (Przeszło 40 rysunków, całość za 50 kop.) I dużą książkę historyczną „Kraków, jako stolica Polski” z 200 ilustracji o 400 stronach druku za 1 rs. 50 kop.

Dzieje rozeszły się w 6000 egzemplarzy „Pan Tadeusz” w 6000, „Kraków” w 5000 egzemplarzy.

Wydawnictwa te mieliśmy prowadzić dalej, gdyby nie drożyzna druku, klisz i papieru.

Zabiegami naszymi został też podkopany zupełnie „Łódzinski Listok”, pismo wydawane przez Zonera, którego cichym wspólnikiem był policmajster Chrzanowski.

Rozsyłano do mego przybycia to pismo jako urzędowe, wszystkim właścicielom domów, restauracji i sklepów. W ten sposób osiągnął Zoner około 14000 prenumeratorów. Inkasowali i kolportowali je rewirówi, czytali przeważnie litwacy.

Do obalenia pisma przysłużyła się krótka notatka tej treści:

„Jeśli pan chce prenumerować urzędowy organ, to zapnumeruj pan, „St. Petersburgskie wiadomości”, lub „Petrowskie gubernskie wiadomości”, „Łódzinski listok” nie jest pismem urzędowym.

W ten sposób w ciągu jednego kwartału spadł przymusem weiskany „Łódzinski listok” do 400 egzemplarzy i więcej się z tego upadku nie podniósł. Byłem jednak potem wzywany w tej sprawie do Menkina, zarządzającego kancelarją, generał—gubernatora.

Drugim celem naszym to odniemczenie Łodzi. Był tu materiał duży w polskiej

Urywek z biurokracji rosyjskiej

Z. b. e. c. i. o. p. i. s. m. o. p. o. l. s. k. i. e. w. Ł. o. d. z. i. Hurko nie dał koncesji, Szuwałow Pa. z. i. z. K. s. a. z. e. I. m. e. r. e. t. y. n. s. k. i. i. k. s. Oboleński Broch. Gubernator. Müller. Jako protest, Kruczek. Ominiecie prawa. W. i. z. a. z. e. n. i. e. c. a. z. o. ra Gazeta Codzienna wychodząca p. t. „Rozwój”

—o—

Może nie jednego zaciekawi historia w jakis sposób powstał w Łodzi „Rozwój”

Były to czasy bardzo ciężkie dla polskiej prasy. Cenzura za Hurki pracowała ze zdwojoną energią, trzeba było wszelkie już nie ustępy, ale wyrazy, któreby mogły coś mówić o kraju, o narodzie, o Polsce.

Za byłe przewinienie karano prasę piętnie lub zamykano wydawnictwo. Temu losowi uległ „Dziennik Łódzki” wydawany przez Kossuta i Kulakowskiego, a subsydjowany przez Tow. Akc. Scheiblera.

Po zawieszeniu dziennika 9 lat nie było pisma polskiego w Łodzi. Nad tem pracował bardzo gorliwie gubernator, aby polacy nie posiadali swojej gazety.

Polacy w Łodzi byli rozbici zupełnie. Posługiwali się oni Stara Łódzka, gazeta niemiecka, wydawana przez Petersilęgo, która zamieszczała często i artykuły pisane po polsku.

Polacy łódzcy nieustannie robili zabiegi o to, aby otrzymać pozwolenie na wydawnictwo polskiej gazety, ale pomimo silnych protekcji, starania te nie odnosiły pożądanego skutku.

Zato posiadała Łódź dwa niemieckie

pisma: bardziej wzięty „Łódzki Zeitung” i zniechęcony „Tageblatt”, bo właściciel jego Zoner wydawał równocześnie „Łódzinski listok”.

W tych właśnie czasach zacząłem zabiegać o dziennik w Łodzi.

Car Aleksander III był umierający. Jego choroba nerkowa rozwijała się coraz silniej, na tronie miał zasiąść Mikołaj, który uchodził za człowieka bardziej liberalnego.

Kiedy wybrałem się do Petersburga po koncesję, wskazano mi tam adwokata S. moskała, który miał znaczne w tym departamencie stosunki.

— Możesz pan wracać do domu. Dziś przy Hurce nie ma możliwości, abyś pan otrzymał jakiegokolwiek pozwolenie. Ale sprawę pańską będę miał na uwadze. Jeżeli się zdarzy okazja — zatelegrafuję do pana.

Nie długo czekałem. Car Aleksander zmarł na Krymie. Mikołaj zajął tron i zmienił natychmiast Hurkę, mianując na to miejsce Szuwałowa, zreszcie polityka, który dłuższy czas spędził w Berlinie jako poseł. Na wezwanie mego „chodetaja po dielam”, pana S. pojechałem do Petersburga, aby tam złożyć podanie.

Porządek przy tych zabiegach był taki, że składało się prośbę na ręce Głównego Zarządu do spraw prasowych, który no tem zapytwał generał—gubernatora warszawskiego, czy zezwala się na udzielenie podobnej koncesji i czy osobnik proszący o nią jest człowiekiem, zasługującym na wiarę (blagowidnym). Zaledwie jednak złożyliśmy to podanie — Szuwałowa sparaliżowało.

Nie wiadomo kto po nim to stanowi-

sko zajmie. Więc mój adwokat postarał się o to, aby papiery poszły pod sukno.

Dopiero po mianowaniu Imeretynskiego gubernatorem warszawskim sprawa ta znów weszła na porządek dzienny.

I znów już po raz trzeci byłem w Petersburgu. Wtedy „chodetaj po dielam” dał mi list zaadresowany do księcia Imeretynskiego i polecił mi powiedzieć, że mnie przesyła osoba, która ten list pisała.

Mieszkał książę Imeretynski wówczas na Kobylim ługu w pałacyku, przypominającym strukturą warszawski pałac belwederski. Zasłane schody purpurowym sukniem wiodły na pierwsze piętro.

Książę przwił mnie.

Był to człowiek wysoki, szczupły, mocno i w. Obiaśniłem go w jakiej sprawie przybyłem. Zapewnił mnie, że postara się o to, aby prośba moja pomyślnie była załatwiona.

Główną jednak osobą, od której to zależało, był książę Oboleński, jego pomocnik. Po paru dniach otrzymałem i do niego list. Przwiał mnie u siebie.

Pamiętam jego duże, bardzo jasne, koloru niezamomnaki oczy i lniane włosy. Ten dłuższy mnie zatrzymał, wywotywał się o stosunki w kraju, o urzędników rosyjskich — czy polacy sa z nich zadowoleni... a w końcu rzekł, aby odwiedzić go w Warszawie.

Jeszcze za Hurki porobiłem staranie, aby ożycić się i przerobić na „blagowidnym”.

W 1884 roku wskutek denuncjacji wpakowano mnie do Cytadeli za książeczkę napisaną wierszem p. t. „Ostrołęcki b...”

GRAND-KINO

„Błądzące dusze“

Dramat w 5-ciu akt. wdg. pow.

„IDJOTA“ - Iwaszkiewicza

Passe partout ważne tylko na 1-szy seans. Początek przedstawień o g. 5 pp.

z wszechświatowej sławy artystką —

ASTA NIELSEN

w roli głównej;

duszy robotniczej, ale przywalil go ciężki kamień niemieczyny i nie dał oddychać, wzbraniał myśląc po polsku.

Obok inżyniera polaka, na stanowisku rzadcy fabryki stał przeważnie niemiecki majster, który zmuszał robotnika do tego, żeby język niemiecki uznawał za zasadniczą mowę łódzka.

Z tym majstrem zaczęliśmy ostrą walkę, która zakończyła się wydaniem specjalnych cyrkularzy, zabraniających Niemcom (obcopoludkom) zajmować tej placówki, jeśli nie będą umieli polskiego języka.

Później cudzoziemcom zabroniono pracować zupełnie.

W parę lat po tem podjęliśmy dosyć ostro kwestję żydowską w Łodzi i doprowadziliśmy ją podnosząc hasło „swój do swego“.

Mściwość żydowska odbiła się na nas za czasów tak zwanych „wolnościowych“ t. j. między rokiem 1905—1908. Wybuch zgniełej rewolucji odbił się w ten sposób, na naszym Dzienniku, że żydylaki niszczyli nam pismo u sprzedawców, niedopuszczali go do ekspedycji pocztowej. Mimo tego cporu, już hasło „swój do swego“ wydało rezultaty i dziś możemy powitać setkę spółek polskich i hurtowych składów w Łodzi i na prowincji.

Kwestja robotnicza należała do najbardziej nam drogiej kwestji. Walczyliśmy za tego robotnika i w 1898 roku wystąpiliśmy o sady rozjemcze między robotnikiem a prze myślowcem.

Artykuł ten narobił w świecie przemysłowców dużo silnej wrzawy. — Wydelegowa no komisję do Warszawy, która przedstawiła sprawę księcia Imeretyńskiego, ówczesnemu general-gubernatorowi, że ten odwołał z Łodzi jednego z najenergiczniejszych na swoje czasy cenzorów Petra Petowicza Isajewicza.

Dotykając jednak spraw robotniczych od samego założenia byliśmy przeciwni strajkom, co i w obecnej chwili silnie akcen-

tujemy dopominając się w tych sprawach sądu rozjemczego.

Zawsze też stawaliśmy monity nieustanne od gubernatora piotrkowskiego — Müllera.

Kwestja rzemiosł i spolszczenia tego działu pracy leżała nam zawsze na sercu. Zawsze szliśmy z rzemieślnikiem polskim, ręka w rękę wpajając w społeczeństwo, że by wyzbywało się zaofiarowanej tańszej pracy żydowskiej i w tej kwestji zrobiliśmy znaczny wyłom. Dużo w tym kierunku dopomogła nam Resursa rzemieślnicza, stwarzając z inicjatywy jej prezesa p. Wagnera piękną wystawę rzemieślniczą w Łodzi.

Po naszej pracy dla rzemieślnika polskiego, powstała inicjatywa szkoły rzemiosł, którą dziś wraz z gmachem przejmuje pod swoją opiekę z rąk Tow. Dobroczynności, Resursa rzemieślnicza, która swoim sumptem ma dalej prowadzić.

Szkolnictwo i Teatr polski, zwłaszcza za czasów moskiewskich, który uważała prasa za jedną z najgłówniejszych placówek mowy polskiej, otaczaliśmy specjalną opieką.

Trudno tu poruszać sprawę za sprawą, zawartych z górą w 6000 numerach „Rozwoju“ które się dotąd w druku ukazały, zaznaczyć jednak musimy, że pismo nasze było od samego założenia dziennikiem bezpartyjnym, niezawisłym od nikogo, nikt poza właścicielem który wam 25 lat służył nie kładł tu piętna, a jednak nim znalazło wzięcie dosyć musiało kosztować, skoro w pierwszym roku rozpoczęliśmy wydawnictwo od 400 numerów dziennie i pod koniec roku doprowadziliśmy wówczas nas dziennik za połowę ceny, to jest za 34 kop. miesięcznie, za roznoszenie dopłacali robotnicy po 10 kop. miesięcznie.

Od tego czasu rozpoczął się wzrost pisma i w roku 1914 doszedł do poważnej cyfry 17.000 nakładu.

NASZE CREDO.

Nie uważajmy jednak, że walka z żywo-

lem niemieckim, lub żydowskim, była podjęta przez „Rozwój“ wyłącznie dla tego, aby psuć dobry humor tym mniejszościom narodowym.

My nigdy nie mieliśmy urazy do tych, lub owych ludzi, żądaliśmy jednak od nich, aby jedząc chleb wyrany dłonią polskiego rolnika, nie byli wrogami tej ziemi, żeby dzielili dole i niedole tego narodu, z którym ich losy sprzegły, i nie szczuli na niego przed wiecznymi jego wrogami.—

Tymczasem bramy tryumfalne, stawiane na cześć „Romanowych“, w Łodzi, przyjmowanie w strojach związków akademickich dorpackich i ryskich i zagranicznych Kaznawa, na balach dla niego urządzanych, żądanie zmiany nazwy Łodzi na Nikolajewsk it. p., wszystko to świadczy o kierunku uczuć tych projektodawców i wielbicieli moskiewszczyzny, do ziemi, z której soków utyli i wzrosli w bogactwa.

W WOLNEJ POLSCE.

Żądania „Rozwoju“ w Łodzi ziściły się rychlej, niż ktokolwiek mógł przewidywać to w Polsce.

Dzień 11 listopada 1918 roku to pierwszy dzień Samoistej Polski. To odzyskanie naszej Ojczyzny.

Usunięcie z kraju okupantów zawdzięczamy duchowi narodu, który ani zwątpił, ani stracił nadzieję, w to, że jego Ojczyzna jeszcze „Nie zginęła“. Odtąd zaczęło się polityczne życie narodu.

Oreż polskiej armji nad Wisłą — był od powiedzia dumna i harda dla wapiącej zagranicy w siły nasze. Rycerstwo polskie odżyło i żyć będzie i bronić Rzeczypospolitej nie przestanie! I ono nie pozwoli upaść Ojczyźnie, byleby była zgoda w kraju!

Oile armja stanęła lawa, oile partje i stronnictwa nurtują kraj do dnia dzisiejszego!

Co związek, to nowe żądania, to nowa polityka.

która ukazała się w Krakowie.

Posadzają mnie o jej autorstwo.

Gdy ktoś raz dostał się do czarnej księgi — mógł sterczyć tam aż do śmierci lub też do uzyskania amnestji.

Oczyszczenie to jakoś przeprowadzić mi się udało, ponieważ całe to śledztwo odbywało się w Warszawie, przeto gubernator piotrkowski nie o tem nie wiedział.

Zjechali do Warszawy wkrótce potem i Imeretyński i Oboleński, a za nimi w ślad nadeszły moje papiery.

Teraz manipulacja polegała na tem, że kancelarja General-gubernatora albo z miejsc odrzucała podanie, albo zapytywała się władz innych, czy nie ciąży na koncesjonarzu jakie polityczne przestępstwa.

Szły więc zapytania do żandarma, do policji, do Sądu Okręgowego, i do gubernatora piotrkowskiego.

Żandarm Brock, mężczyzna rosły, tęg, wypasiony, kiedym mu przedstawił sprawę rzekł:

— A u nas pan zapisany. Pan w Krakowie coś drukował. Nie radzę panu więcej w Krakowie drukować, chyba jak my tam będziemy.

— Czyby nie lepiej tak od Wielkopolski zacząć, nienamysławiając się odparłem szefowi żandar mów. Twarz mu drgnęła nerwowo, wykreślił się na obcasie i odszedł. Sądziłem, że nie będzie nic z moich zabiegów po tej odpowiedzi... zniechęciło mnie to dodatkowych kroków, ale potem przemogłem te wstrętne wizyty i udałem się do policmajstra.

W sady okregowym spraw politycznych nie miałem, wiec i zabiegów czynić tam nje potrzebowałem.

Oboleński wyprawił mnie do gubernatora Piotrkowskiego — Müller-

Müller przyjął mnie z nonszelancją. Stałem ostatni w szeregu w pokoju przyjeżdż podworza, zapewnił jednak, że przeszkód czynić nie będzie.

Te jego odpowiedź powtórzyłem Oboleńskiemu.

Po pewnym czasie wezwał mnie do siebie i rzekł: Müller nie zgadza się na wydanie koncesji, a pan mi powiedział inną jego rezolucję.

— Powtórzyłem dosłownie jego zapewnienia. Podał mi papjer, na którym w nagłówku widniał napis: „sekretnie“. Müller kończył w nim:

„Łódź znajduje się na dobrej drodze do zruszczenia i dla tego nie zgadzam się na żądanie Czajewskiego, aby zorganizował tutaj pismo polskie.

— I cóż ja mam w tym wypadku robić? zapytałem.

— Napisze do niego jeszcze jeden papier. I rzeczywiście papier wysłał.

Czytałem brulion tego referatu.

— My panie nie pytaliśmy w jakim położeniu znajduje się Łódź, a prosiliśmy o odpowiedź, czy proszący nie był źle tam notowany.

W nadeszłej odpowiedzi Müllera nie znalazłem już protestu. Tłumaczył się, że pod tym względem opinji dać nie może, gdyż proszący nie mieszkał nigdy, w obrebie jego guberni. Zwraca jednak uwagę, że Łódź nie posiada dotąd cenzora, gazete „Lodzer Zeitung“ cenzuruje płatny przez redakcję Anzaurow, a „Lodzer Tageblat“ posła pismo do cenzury warszawskiej. Policmajster posiada dosyć pracy przy zarządzie miasta i prosi aby od cenzury pisma polskiego był zwolniony.

Ten mały haczyk wpłynął na to, że wydano mi pozwolenie na gazete, 3 razy na tydzień wychodząca i cenzurowana co drugi

dzień w Warszawie!

To zwlekło otwarcie dziennika na dwa kwartaly.

Mój „hodataj po dielam“ po targach, za 7000 rubli postanowił wyrobić dla Łodzi specjalnego cenzora. Zapewnił jednak, że nie wcześniej to się stanie aż w połowie grudnia 1897 r., gdyż o tej porze obradują władze, które ustanawiają budżety dla nowych posad.

Zaledwie dojechałem do Warszawy, gdy już otrzymałem od „hodataja“ depeşe, abym wracał natychmiast i przywiózł z sobą jeszcze 3000 rubli.

Znalazł już kandydata na cenzora, który podjął się natychmiast wyjechać do Łodzi, ja ko spełniający zastępczo, ten urząd byleby mu zwrócić to, co zapłacił za rok za mieszkanie i pokryć wydatki na przeprowadzkę mebli.

Juzciż zgodziłem się chętnie.

Piotr Pietrowicz Isajewicz wyjechał do Łodzi, a ja w dwa miesiące otrzymałem już koncesję na pismo wychodzące codziennie w Łodzi

W ciągu zabiegów moich o gazete, trwających dwa lata, byłem 11 razy w Petersburgu, 3 razy w Piotrkowie i wydałem z górą 17.000 rubli. Z których 12.000 otrzymał mój „hodataj po dielam“.

Przez ten czas kilkadziesiąt razy mogła narodzić się z piany morskiej Afrodyta—

Tyle kosztowało zabiegów uzyskanie jednej koncesji na pismo polskie w Łodzi. Jeżeli kto tego nie przechodził, ten nie rozumie ile energii pochłonęły te zabiegi: Powiem tylko, że od tej pory zniechęciłem się do ostateczności i ile razy przywdziać go muszę, tyle razy przypominają mi się Imeretyńscy, Oboleńscy lub przez głównego zarządcę do spraw prasowych

W. C.

Jesteśmy przeciwnikami związku. Każdy stan, każdy fach ma prawo obrony swoich interesów, ale związki te wykraczają poza swój cel. One więcej polityką zajmują się, niż własnymi sprawami, niż tem dla czego były stworzone. Stronnictwa nie są organizacjami zasad, ale wprost istnieją poto, aby jednostki pewne mogły, przy swojej mierności, odgrywać pewną rolę w społeczeństwie, bodajby z ujma dla całości państwa.

Chcą one utworzyć państwo w państwie, rząd w rządzie!

Przeciwko takiemu nieuczciwemu postępowaniu walczyliśmy i walczyć będziemy, aż do upadłego że w tem przekonaniu że prawda musi zwyciężyć, a naród powinien uwierzyć w to, iż jeden jest Bóg i jedna Ojczyzna, a nie partie, stronnictwa i związki, których prowodyrzy często są jeszcze agentami pracującymi dla naszych wrogów.

Wyjaśnić też musimy nasze stanowisko tym napastnikom naszym, że żadna na świecie zwierzchność nie może być narówni stawiana z państwem, bo życie dynastji czy kierownika obliczone jest na pewien okres czasu, kiedy na życie państwa składają się tysiące lat, a jako przykład będą służyły: Chiny i dawny Egipt gdzie niezliczona ilość panowała dynastji!

Do ciał samorządowych odnosimy się z pełnym uznaniem i szacunkiem, ale stawać będziemy zawsze w opozycji, jeżeli do tych ciał wejda ludzie analfabeci, którzy wiece zarządzają z Rad miejskich, a parodje z zarządu

miasta.

Inteligencja musi stać na czele zarządu trudnego i odpowiedzialnego.

W ciągu naszej działalności stworzyliśmy sobie sporo nieprzyjaciół, nieraz znęcających się poza plecyma w najgłupszy sposób nad naszą pracą i rzucających cały szereg oszczerstw.

Nie żalowano też dla nas bomb, nie zawahał się też towarzysze drukarscy zrobić napad na drukarnię i szkody znaczne tam wyrządzić.

Pomimo tych niedających się nazwać po imieniu nieuczciwości i oszczerstw szliśmy raz wytkniętą niezahwianą drogą.

W nielicznych tylko wypadkach na te oszczerstwa głoślowne odpowiadaliśmy, unikając polemiki z tego powodu, że polemika nie jest zasadą dziennikarstwa, zwłaszcza gdy się odbywa nie w zasadniczych, ale osobistych sprawach, zaznaczyć jednak musimy, że „Rozwój” nie należy do organów koserwatywnych, szerzymy postęp, ale ten rozumny, który nam nauka wskazuje, nie zaś tego pokroju ludzie, co Lenin, Trockij i jego bracia, uważają działalność stronnictw lewicowych, za szkodliwą dla Polski, dla tego, że poglądy ich korwizy dla kraju przynieść nie mogą.

Wolimy więc propagować naukę „kochaj twego bliźniego, jak siebie samego”, niż hasła wolnościowe: „jedz z jednej miski, lup, zabieraj, grab i kradnij, bo to wszystko twoje!”

Redakcja „Rozwoju”

wode do picia, dobre bruki, jednym słowem, nadać jej kwitnacy wygląd.

A gdy przyjdą wybory do Sejmu, nie słuchać partyjników, jeno idąc za głosem sumienia wysłać tam posłów rozumnych, sprawiedliwych i dobrze krajowi życzących.

Posel bowiem taki nie będzie gwałcił za tym, lub innym stanem, tylko zechce służyć wielkiej sprawie całego narodu.

Słychać, że obecna Rada magistracka, już robi zabiegi, aby odwiec przypadające w styczniu wybory na rok. Byłoby to kleską wielką dla miasta, bo znówby przyrosło mu co niemiara długów. Do tego dopuścić nie można. To też w celu tym zawiązał się komitet bezpartyjny, który niezawodnie niezadługo ogłosi odezwę do mieszkańców, spodziewając się, że usiłowania jego zostaną — szczerze przyjęte.

Łódź musi mieć zarząd miasta inteligentny i sumienny.

DZIEKUJEMY.

0000

Zaznaczymy z góry, że nie obchodzimy w dniu dzisiejszym 25 rocznicy pracy na ziemi w Łodzi, jak już ogłosiliśmy, jesteśmy tylko u progu tej rocznicy. Prawda, czas to nie mały tyle lat przepędzić w nieustannej walce, której końca niewiada, bo coraz nowi opiekunowie łódzkich warstw robotniczych zjeżdżają tu ze swemi hasłami chcą zdeprawować jego odporną i polską duszę.

Z powodu wkroczenia naszego w 25-tą rocznicę, otrzymaliśmy cały szereg życzeń.

Wszystkim tym, którzy nam nadesłali listownie lub telegraficznie swe życzenia, lub osobiście je złożyli, składamy serdeczne podziękowanie.

Przedewszystkiem zaś zarządowi Resursy, Rzemieślniczej, za jej gorące słowa zachęty.

Następnie panom Smarzyńskiemu, Drechowskiemu, Karpińskiemu i Tesznerowi, którzy złożyli jako zaczątek na cegiełkę „Rozwoju” dla Wawelu 4000 mk.

Kolegom, współpracownikom i p.p. redaktorom „Gazety Kaliskiej”, Antoniemu i Józefowi Radwanowi, prezesowi Związku prasy prowincjonalnej, „Reklamie Polskiej” i szanownym korespondentom, oraz całemu szeregowi ludzi, nam życzliwych.

Jeszcze raz Bóg zapłać!

W kwestji żydowskiej.

0000

Panowie Jerome i Tharand zamieszcili w Rerve des Deux Mondes artykuł pod „Nowa Jerozolima”.

Jest to znakomity przyczynek do oświetlenia kwestji żydowskiej wszędzie, gdzie ją na porządek dzienny wysunęli żydowscy refermatorowie świata.

Analogia między tą rolą jaką żydzi odegrali na Węgrach a tem czem sąi douzego dażą u nas w Polsce jest tak wielka i tak pouczająca, że powinnaby przekonać niejednego z polityków europejskich, że rola żydów w społeczeństwach i państwach chrześcijańskich jest stale anarchiczna i rozkładowa.

Tam gdzie żydzi przyswojej chciwości, przewrotności i beznadziejności dochodzili do władzy, stawali się upiorem i wampirem dla tego społeczeństwa, wysycając mu jego najżywniejsze soki i zatruwając mu krew swoją destrukcyjnością i w końcu wywoławali przeciwko sobie powszechne oburzenie. Szkodliwość żydowskiego elementu stawała się tem większą, im sila ich kapitału w stosunku do społeczeństwa tego była większą. Tam wszędzie, gdzie się znaleźli w większej ilości, gdy tylko spostrzegli, że państwo lub naród osłabiły się skutkiem wojny lub innych jakichś kataklizmów społecznych zaraz podnosili hałas i krzyk o zdobycie dla siebie przewilejów, które nazwali ochroną praw mniejszości. Dziwne zaiste, że żydzi, będąc sekta religijną tylko, nie zawsze pod prawa

ROZUM, SUMIENIE I WYBORY.

Stoimy w tej chwili przed podwójnym wyborem do Rady miejskiej, której się kadencja trzech letnia kończy i do Sejmu jest bowiem nadzieja, że Sejm ten nie będzie naśladował Sejmu czteroletniego pod względem trwania czasu, a co się tyczy nastroju duchowego i treści również mu nie dorówna.

Pierwsze wybory jakie nas czekają to wybory do Rady miejskiej.

Nie są to wybory do Sejmu, bo Rada działa tylko na obrębie miasta, poseł sejmowy obowiązany prowadzić sprawy całego państwa, ale w każdym razie z miast i wsi składa się cała Rzeczpospolita, więc jeżeli gospodarka tych jednostek będzie szwankowała, to co pomoże bodajby najlepszy Sejm?

Łódź należy do największych miast na terytorjum Rzeczypospolitej, zajmuje ona po Warszawie drugie miejsce, ani Lwów, ani Kraków, Wilno i Poznań nie może się z nią co do ludności równać, a jednak jakąż gospodarkę miejską mamy w tej Łodzi?

Kiedy przed trzema laty powołano nas do urny wyborczej, niemal na każdym węgle odbywały się wiece różnych partji.

Najwięcej obiecywały wam P. P. S., drąc się na całe gardło:

Hej robotniku!

Do mego kramiku!

Obiecywali wam złote góry: pracę, wyborny wikt, make amerykańska, polcie słoniwy, tani onal i mączny kartofel.

I poszliście do urny głosować na listę analfabetów, sądząc, że choć coś żywności otrzymacie.

I cóż się stało?

Dłuższe ogonki niż za szwabów ciągnęły się podczas mrozów przed sklepami miejskimi z aprowizacją, a kiedys miał kartkę na make i sądziłeś, że otrzymasz choć pół kilograma na pół dnia po pół dniowym postoju, dostawsz się do sklepu, otrzymałeś zamiast maki mądro szare, a w miejsce soli saletre—jak na kpiny, żebyś wieprza peklował.

Staleś w ogonku przed składem wezła z workiem w rękę i kwitkiem magistrackim i po Bóg wie jak długim wyczekiwaniu otrzymałeś pospółki mokrej na wóól z piaskiem, która się palić nie chciała.

Tytuś stęchły, groch z kamieniami, chleb ze szkłem lub skorupami, zenitv podobny do gliny, wydawaną za kartkami z upoważnienia magistratu, fasole gorzka, trusjace oto ów raj, o którym mówiono ci przed wyborami.

Nie myśl mój drogi wyborco, aby i przy tych wyborach było inaczej.

Przed każdym szynkiem będą wiece i obietnice jeszcze większe, bylebyś wybierał dalej radę, złożoną z analfabetów, z ludzi, którzyby podieli się nawet astronomicznych obliczeń, byleby zasiadł na fotelach radnych, miekkich, włosiem wypchanych, w których siedząc, wybornie się zasypia przy cygarze w ustach.

Ty wyborco! musisz pracować, on będzie próżnował, rozparty w ciepłej izbie i trucie cię będzie dalej gorzką fasolą, albo radził nad tem, jakby rozszerzyć działalność partji.

Oto jak wyglądają obietnice i jak wygląda rzeczywistość.

Nadchodzą teraz nowe wybory. — Czy dacie się wiaść na wedkę obiecank — cacanek — nie wiemy. Obowiązkiem naszym jednak przedstawić wam to, na co wybiera ją analfabetów narażacie miasto, z którego życie i które wam byt zapewnią.

Magistrat łódzki gospodarzył źle. Pierwszy swój budżet pokrył zdzierając duże procenty z aprowizacji, a wiece oglądając was, a w roku 1920 i 1921, kiedy coraz gorzej było z ta aprowizacją, zaciągnął pewnie ze 600 milionów długów.

Liczby długów miasta nikt się nie do maca, chyba nowi wvbrańcy.

A któż te sumy będzie spłacał. Któż jeśli nie każdy z nas, bo gdy nalożą podatki na kupca, kupiec podwyższy żywność, to samo zrobi i rzemieślnik i jedynym słowem pośrednio, czy bezpośrednio dług Łodzi musi być zapłacony!

My od Rady miejskiej ani od magistratu nie żądamy ustaw, ani polityki, nato jest Sejm, my chcemy dobrej gospodarki miejskiej, urzędzeń niezbednych, wodv do picia, taniego gazu, bruków na przedmieściach, gdzie sie brodzi po kolana w błocie lub kurzu... Tyfus dziesiątkuje miasto, a tu zamiast brukowanych ulic, stawia się pomniki w Mani!

Obywatelu łódzki, znam cię przez lat 25. Jesteś ofiarny i miłujesz kraj, ta piękna odradzająca się ojczyzna, to też apeluję do twego rozumu i sumienia. Jeśli przyjdą nowe wybory, głosuj za ludźmi uczciwymi i rozumnymi nie lekkoduchami, których słowo dane tyle obchodzi, co dziada pacierz!

Musisz mieć zarząd miasta odpowiedzialny, któryby dbał o Łódź i postarał się wyciągnąć ją z długów, stworzyć dla niej kanalizację, sprządzić rurociągami zdrową

mniejszości narodowych. Gdy znaleźli się przy władzy, wszędzie zajęli stanowisko dezorganizacyjne i lupieżce, wrogie państwu i narodowi, wśród którego mieszkali, wywołując w Rosji i na Węgrzech przewroty społeczne, lub dążąc do tego całymi siłami, jak się to dzieje w Polsce.

Przypatrzmy się czem żydzi byli na Węgrzech, a przekonamy się że stanowisko ich w narodzie i państwie polskiem jest identyczne.

Węgrzy należeli do tych narodów, które ludziły się możliwością asymilacji żydów, to jest przerobienia się ich na węgry mojąszowego wyznania, dobrych obywateli państwa. (U nas też jest taki prad.)

Przez 50 lat napływali żydzi do Węgier, przyjmowali, przybierali węgierskie nazwiska Beli Kuhnów, Samuelich, Kerich, Arpadów i tym podobnych węgry.

Żydówki kryły pod węgierskimi nazwami swoją rozwydrzoną, zwyrodniałą duszę, odgrywając rolę wielce postępowych, zanieczyszczając literaturę i siejąc przez pisma truciznę rozkładu społecznego.

Żydz mężczyźni, za pomocą języka węgierskiego i nazwiska, wdierali się do sejmu, do rządu, do finansów, a także do literatury, przemycając tam swoją postępowość. Opanowali banki, giełdę, handel hurtowy i prawie wszystkie posterunki finansowe.

Węgrzy, nie chcąc uchodzić wobec Europy za naród zacofany, otwierali wrota dla żydów chętnie. Europa zachodnia nie mając większej ilości żydów nie miała pojęcia czem są żydzi w obcym krwią społeczeństwie. Zdało się, że Węgry dla żydów są Ziemią Obiecana, a Peszt „Nową Jerozolimą“.

Z duszą obcą węgierskiemu społeczeństwu, żydzi przytulili się do tego organizmu, jak pijawki, które cicho ssaly krew narodu. Stawali się karykaturalnymi przedstawicielami idei postępowych i na tym koniku wdierali się na wysokie stanowiska, zawsze żądni władzy i rozkazowania.

Inteligencja żydowska, zawsze niezadowolona z tego społeczeństwa, które jej dało prztyłek i zamożność, nawołując głośno do postępu, zajmowała tylko takie stanowisko, które wymagały najmniej pracy, najmniej obowiązków państwowych i narodowych, a dawały najwięcej korzyści materialnych.

Gdy żydzi bolszewicy objeli władzę w Rosji, wszystkie ultra postępowe żywioły żydowskie znalazły się na edukacji polityczno-komunistycznej w Moskwie.

Stamtąd wyszli kaci węgierskiego narodu: Bela Kuhn, Samueli i t.p. z całą falangą ambitnych aspirantów do władzy, rządu i reform. Ale bolszewizm na Węgrzech został szczęśliwie pokonany, a społeczeństwu węgierskiemu otworzyły się oczy na rolę izraelskich przybyszów, przybranych w stroje, mowę i nazwiska węgierskie. Opamiętanie się węgry było rów-

nie krwawe, jak wprowadzenia reform bolszewicko-żydowskich. Miasteczka i wsie oszuszczono z żydów zupełnie i około pół miliona obywateli żydów wyrzucono po za granicę Węgier.

Polityczna rola żydów na Węgrzech była wielką nauką dla Węgry i dla żydów: węgry wyleczyli się ze złudzeń asymilacji, a żydzi mordowani w okropny sposób nie narzekali wcale na pogromy, tylko tłumnie rzucili się do przyjmowania chrześcijaństwa.

Węgrzy przekonali się, że żydzi w społeczeństwie ich byli polipem, który szeroko rozciągnął swoje ramiona. Żyd korzysta z praw obywatela, ale źle wykonywa jego obowiązki: od wojska albo się usuwa, albo przy nadarzonej okoliczności staje się zdrajca; na stanowisku urzędnika jest przekupnym, a w stosunku do urzędnika innej narodowości — demoralizatorem.

Po ukończeniu rewolucji bolszewickiej, węgry zrobili swój bilans narodowy w stosunku do żydów. Okazało się, że mieli żydów około pięciu procent ogółu ludności, ale w zawodach wyzwolonych żydów było przeszło 50 procent, a w zawodach ciężkiej pracy, np. kowali, żydów było jeden albo pół procent. Zato własności ziemskiej i nieruchomości przeszło w ręce żydów 20 — 25 procent.

Otrzymawszy na Węgrzech równouprawienie, a nawet przywileje, żydzi przynieśli tam bolszewizm, naciwość i zimne wyrafowane barbarzyństwo. Na cudzej ziemi zbudowali sobie żydzi „Nowe Jeruzalem“ ażeby naród węgierski wyssać, zdeprawować, zubożyć i w końcu nad nim zapanować.

Taką rolę odegrali żydzi na Węgrzech. A u nas czy dążenia i czyny żydów są inne? Kto zatruwa ducha naszej młodzieży już na ławie szkolnej? Kto agituje i organizuje zwiazki wywrotowe? Kto zaszczepia w dusze naszych robotników jad nienawiści klasowych? Żyd, paskarz, pijawka, milioner, pasożyt społeczny to nie burżui, ale burżui każdy inteligent chrześcijanin, który nie tańczy tak jak żydzi grają. Widać kto w tym kierunku pracuje: po robocie ich poznać je.

A ile u nas jest żydowskich wojtków? Czas wielki by się tą sprawą polacy szczerzej zajęli. —

S. M.

Obrazami skład sejmu Wileńskiego

naprawdę skład sejmu Wileńskiego na leżyć będzie do bardzo liczebnie dużych.

Na terenie wyborczym I mandat przypadać będzie na 7 tys. ludzi; ogółem będzie 12 okręgów wyborczych (w tem 2 bierne, nie będące w posiadaniu wojsk gen. Zeligowskiego).

W Sejmie Wileńskim zasiadać będzie 105 posłów.

Szkoły powszechne.

Szkoły powszechne siedmioklasowe są w b. Królestwie kongresowym nowym typem szkół, przystosowanych do nauczania powszechnego wieku szkolnego to jest od 7 do 14. Co już w Małopolsce było dawniej stosowane. Każde więc dziecko obowiązkowo czy biedne, czy bogate musi w ciągu tego czasu chodzić do szkoły i uczyć się, inaczej rodzice podlegają karze.

Typ szkół powszechnych siedmioklasowych wytworzył się nie odrazu. Przed wojną mieliśmy szkoły początkowe jednoklasowe z nauczaniem czteroletnim i dwuklasowe z nauczaniem pięcioletnim. W szkołach tych mogły się uczyć dzieci w wieku od lat 6 do 14, a w dwuklasowych nawet do 15. Po wyparciu moskali, jak wiemy, Królestwo Polskie zostało podzielone na okupację pruska i austriacka. Szkoły w okupacji pruskiej pozostały nie zmienione, w okupacji austriackiej zostały przyrównane do typu szkół galicyjskich publicznych.

Dla tego to i pierwsze przepisy szkolne wydane przez Tymczasową Radę Stanu Kró-

lestwa Polskiego dnia 10 sierpnia 1917 roku dzielą szkoły elementarne na szkoły publiczne i szkoły prywatne. Szkoły publiczne miały być te, które utrzymywały gminy miejskie i wiejskie, podlegały one zarządowi Rad Szkolnych i dozorów oraz pozostawały pod nadzorem i zarządem Inspektorów szkolnych, i w których nauczanie miało odbywać się bezpłatnie.

Szkoły prywatne — były to szkoły utrzymywane przez osoby prywatne i w których nauka dzieci odbywała się za opłatą.

Po objęciu szkolnictwa przez Rząd Polski w r. 1917 przepisy te zaczęto wprowadzać w życie, czyli stosować je do szkół już istniejących oraz na tych zasadach organizować nowe szkoły.

Jednakże wymagania rozwoju życiowego widocznie nie dały się ująć w ramki tych przepisów, bo już w Dekrecie tymczasowym o stabilizacji i wynagrodzeniu nauczycieli szkół powszechnych z dnia 18 grudnia 1918 r. artykuł 17 mówi o szkołach powszechnych 2 klasowych, 3 kl., 4 kl., 5 kl., 6 kl., i 7 klasowych.

Widocznie jednak i w tym czasie, jeszcze idea szkół powszechnych skryształowana nie była, bo Program szkoły powszechnej, część pierwsza, wydany w r. 1918 nakładem Królewsko-polskiego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mówi o szkole jednoklasowej czterooddziałowej i o

Terytorium wyborcze liczy 140 mieszkańców, w tej liczbie 78 proc. katolików, 9 proc. prawosławnych, 11 i pół proc. żydów i półtora proc. innych wyznań.

Skład narodowościowy jest następujący: 65 i pół proc. polaków, 9 i pół proc. litwinów, 11 proc. żydów, 14 proc. białorusków, rosyjan i t. zw. tutejszych.

Rosenbaum u Skirmunta

Min. Skirmunt w wywiadzie, udzielonym przedstawicielom prasy, zdawał sprawę z rozmową z p. Rosenbaumem, delegatem rządu kowieńskiego. Minister zaznaczył, że Rosenbaum jest posłem parlamentu kowieńskiego, urodzonym na Mińszczyźnie, b. posłem do III Dumy b. podsekretarzem stanu w min. spraw zagran. Litwy kowieńskiej.

Posł Rosenbaum zapytał p. Skirmunta, czy byłby skłonny do pertraktacji w sprawach obchodzących wspólnie Litwę kowieńską i Polskę. P. Skirmunt odpowiedział, że od rozmowy nie uchyla się, lecz tylko w sprawach konkretnych, jak: stosunków komunikacyjnych, kolejowych, pocztowych, prześladowania mniejszości polskiej na Litwie kowieńskiej, wogóle ma temat powrotu do normalnych stosunków pomiędzy oboma krajami.

P. Rosenbaum oświadcza, że sprawy te omawiać można w związku z ogólną kwestją stosunków politycznych między Polakami a Litwą.

Min. Skirmunt zgadza się pójść na tak szerokie pole rozmowy, lecz z zastrzeżeniem, że każda z poszczególnych spraw będzie załatwiona konkretnie, bez względu na stosunki ogólnie polityczne. Rząd litewski zdaje się, będzie chciał łączyć politykę ogólną z poszczególnymi sprawami gospodarczymi.

P. Rosenbaum odpowiada, że nie ma oficjalnego upoważnienia, ale zapyta się swego rządu, czy nie byłby skłonny wysłać specjalnej komisji do pertraktacji.

Min. Skirmunt: Oby rząd kowieński zgodził się na to, nowe rozmowy mogłyby dotyczyć najwyżej programu obrad.

O sprawie wyborów na Wileńszczyźnie, nie było mowy.

Pos. Rosenbaum wyjechał. Władze polskie otrzymały polecenie odstawienia go do granicy.

z Wilna.

WIKNO (W) Meyszowicz wydał rozporządzenie, że pierwszy dzień postępowania wyborczego dla ziem Wileńskiej wyznaczony został na jutro (5 grudnia). (1)

szkole dwuklasowej cztero i pięciooddziałowej. Z tego wynika, że w roku 1918 były przerabiane i odrabiane jeszcze stare formy szkoły przedwojennej.

Lecz już bliska widocznie była myśl zorganizowania szkoły powszechnej, gdyż już w Dekrecie o obowiązku szkolnym, wydanym w dniu 7 lutego 1919 r. wyraźnie powiedziano w artykule 8, że szkoła powszechna obejmuje siedm lat nauczania.

Obecnie idea szkoły powszechnej siedmioklasowej ustalona została w zupełności.

Pozostaje tylko utrwalenie jej i wprowadzenie w życie Szkoły zreformowanej w tym kierunku mają wielką przyszłość przed sobą. Jeżeli młodzież całego narodu przejdzie przez szkołę powszechną, nastąpi pewne zbliżenie i do pewnego stopnia zżycie się młodzieży rozmaitych warstw społecznych ze sobą, upadnie wtedy wiele antagonizmów i zawiści klasowych, które wspólna nauka w szkole powszechnej zneutralizuje, do pewnego stopnia przynajmniej.

Szkoły powszechne, obejmujące zakres wiedzy pierwszych czterech klas, przygotowują dla kraju światłych obywateli, bo trzeba sądzić, że już w przyszłym pokoleniu nie będzie w Polsce człowieka, któryby nie przeszedł przez szkołę powszechną siedmioklasową.

S. Musiałowicz

Rokowania górno śląskie

Wedle informacji otrzymanych od pol. delegata na konferencji dla rokowań górno śląskich w Genewie p. Olszewskiego jest na dziecia ze obrady skończone będą najpóźniej do dn. 15 stycznia 1922. Z obu stron zostanie przedstawiony tekst konferencji p. Calanderowi do zatwierdzenia.

O ileby strony nie porozumiały się co do tekstu konwencji, rozstrzygnie p. Calander.

Na G. Śląsku pracuje 12 komisji. Rozprawy rozpoczyna się dnia 9 grudnia o 10 rano. Dążeniem rządu polskiego jest najszystsze załatwienie sprawy. Ze strony polskiej wysuwają zasady pacyfikacji i możliwość powrotu do normalnych stosunków. Utrzymanie w całej pełni gospodarczych stosunków powinno być duchem przewodnim układu. Mniej więcej w tym samym duchu przemawiała delegacja niemiecka.

Ogólny przebieg konferencji zrobił dobre wrażenie na delegacji polskiej. Podobno p. Calander jest człowiekiem b. obiektywnym, ale i b. stanowczym i nie da się powodować Niemcom.

KATOWICE [wł.] Kołtawy został wezwany przez p. Olszewskiego do omówienia sprawy Śląskiej, którą prowadzi kom. a polsko-niemiecka. Calander nieobecny na Śląsku.

Niemcy zabierają urzędników niemieców z kolei na Śląsku przyznanym Polsce, i lokują ich na drogach niemieckich. Lud żegna ich z zadowoleniem, wołając: Będą miejsca dla polskich kolejarzy!

Przewodniczący polsko-niemieckiej komisji dla Śląska powołany został nad Ren i bawi w Strasburgu, jako członek Komisji, czuwającej nad żegugą na Renie.

W Strasburgu ma zabawić Calander około dwóch tygodni. (1)

Aprobata.

Sprawozdanie komisji niemieckiej z posiedzeń górnośląskich w Genewie, złożone w Sejmie, znalazło aprobatę. (3)

Powstanie w Turkiestanie

Helsingfors (wł.) Donoszą do gazet tutejszych, że w Turkiestanskim kraju wybuchło silne powstanie. Kilkę miast zdobyli powstańcy. Ma to być odpowiedź za rabunkową gospodarkę żydów sowieckich, którzy od pewnego

czasu odwiedzają Turkiestan, wywożąc wszystko co tylko da się zabrać.

Przy tem wszystkim ranuje tu głód, z powodu niedostarczenia zboża. Turkiestan nie może się sam wyżywić. (3)

Powstanie w Karelii

HELSINGFORS (wł.) W Karelii powstanie rozwija się coraz silniej. Sowiety wystawiają swoje pułki pod zwierzchnością fińskiego komunisty Rachia, który wydał odzwę, wzywając do zakończenia wojny. Odezwa nie skutkuje, bo nikt w nią wierzyć nie chce. Przyczyną jest głód, dziesiątkujący ludność.

Rachia otrzymał dyktatorskie pełnomocnictwa, z których niezawodnie zechce skorzystać w całej rozciągłości. Jeśli dojdzie

wojsko do Karelii, spodziewane są okrucieństwa i rzezie. (2)

Okręg Archangielski w płomieniu.

HELSINGFORS (wł.) W północnych powiatach guberni Archangielskiej, wybuchło groźne powstanie przeciwko bolszewikom. Wiele rad bolszewickich wymordowano, wiele bur ich puszczono z płomieniem. Moskwa wysłała tam pułki karne. Z ma utrudnia drogę. Panują tu bowiem silne mrozy i bardzo ciężkie sprędy.

Nad Sprewą i Dunajem

Zaburzenia w Wiedniu.

WIEN (wł.) Podłoch w Wiedniu olbrzymi. Na kolejach tlok. Ludzociency uciekają z Wiednia, jakkolwiek zaburzenia nie powtórzyły się 2-go grudnia, a rząd wydał uspakajające odezwę. Policja skoncentrowana. Ściągnięto też więcej wojska. Rozruchy powstały na tle głodowym. Drożyzna z dnem każdym wzrasta.

W fabrykach wrę, jak w uln, chociaż socjaliści wzywają do zaniechania rozruchów.

WIEN (wł.) Splądrowano w Wiedniu 18 sklepów, z których na środmieście przyłapała 12. Socjaliści dziś pracują, komunisty stają się dalej. Przewidziane są dalsze po pewnym czasie demonstracje komunistów daleko silniejsze, jeśli rząd nie zaradzi drożyznie. (3)

Po wizytach Stinesa i Rachenaua, sytuacja ekonomiczna niemiecka przedstawia się nieco optymistycznie.

Rząd angielski, jako taki, nie da pożyczki Niemcom, natomiast niema nic przeciwko temu aby ta pożyczka była zaciągnięta w

Anglii.

Dalej Rząd brytyjski jest skłonny przyznać moratorium dla Niemiec, pod wpływem finansjery angielskiej.

Po zatem rząd angielski nalegać będzie, aby odszkodowania w naturze (odbudowa Francji północnej) dalej były przez Niemców wypełnione.

W kołach polityków czeskich jest gorąco popierana myśl, aby o ile w Austrii dalej szerzyć się będzie komunizm rozczłonkować ją i część włączyć do Jugosławii, część do Włoch i część do Czech.

W kołach finansjery niemieckiej podobnego rodzaju pogłoski wywołały panikę i niezwykłą zniżkę korony.

Angielskie gazety powtarzają tę pogłoskę, twierdząc iż rząd brytyjski nigdy się nie zgodzi na tego rodzaju załatwienie kwestii.

Rada ambasadorów zamierza zamienić Komisję kontrolującą w Berlinie na urząd stały. Decyzji w tej mierze jeszcze nie powzięto.

Komisja komunikacyjna Rządu Przeszy nie zgadza się na wydzierżawienie kolei osobom prywatnym.

Znowu bohater.

Wczoraj około 12 w południe do przechodzącego spokojnie ulicą posła Zamorskiego, doskoczył i pobił go podporucznik 5-go pułku piechoty Legionowej młodzi Rukoznowski.

Sa to oczywiście możliwe jedynie dwa przypuszczenia: albo szanowny por. R. nie był wogóle na placu boju i swój rigor wojenny i odwagę bojową wyladowywuje na pierwszszej lepszej chorowitej endeczkynie chociaż by z zazdrości i brakuje wojskowemu bohaterowi początkującej apółelosci, która napę

wno by go zrobiła posłem, albo też po powrocie z pola walki w każdym obywatelu, który inaczej się zapatruje na oderwanie Łódzi i Braclawia widzi wiatrak, którego skrzydła dla rozniosła cały Belweder.

Nie poruszalibyśmy wogóle tej sprawy, jest ona bowiem zbyt nikła, wobec ogromu przewalających się wydarzeń dziejowych, jednakże charakterystyka ludowa peowiaćkich systemów działania jest tu wysoce charakterystyczna.

Taki wojtek ciągle ma wrażenie, że jest Napoleonem narazie w randze podporucznika, a już z łaski ministra Sosnkowskiego ludowym Edisonem i na wszelkie tłumaczenia praw Newtona reaguje uderzeniem pięścią w łeb, w tym głębokim przeświadczeniu iż to jest jedyna droga do powiększenia sławy Napoleona...

Składamy na tym miejscu posłowi Zamorskiemu kondolencje z powodu r. oszczęśliwego wypadku któremu uległ, radząc mu na przyszłość z daleka przechodzić koło konia, który kopie.

A. S.

Życie inwalidów.

Rozpoczęliśmy nasz rok jubileuszowy w dniu, w którym Łódź ma złożyć egzamin swojej ofiarności dla tych, co bronili Ojczyzny.

Łódź powinna tym obrońcom hojną złożyć ofiarę, bo dzięki ich męstwu bolszewicy nie przeszli Wisły i nie dotarli do Łodzi. Łódzcy raby jeszcze bardziej zniszczyli, aniżeli okupanci.

Dziś dzień kwesty dla inwalidów, a zatem dla tych którzy walczyli na froncie, i stracili swoją niezdolność do normalnej pracy.

Komitet wpadł na dobry pomysł. Oddrukował nalepki po 500 i 1000 marek. Inwalidzi odwiedzają domy i zaofiarowują na różowym papierze oddrukowane zarazem pokwitowanie, opatrzone pieczęcią koła powiatowego inwalidów wojennych. Spodziewamy się, że z żadnego domu nie wyjdą z pustymi rekami, a incydenty znotujemy chętnie w „Rozwoju“.

Dzień jutrzejszy jest dniem dojrzałości społecznej, jest dnem dla narodu wielkiej wagi.

ZYGZARI

Dnia 1-go grudnia jak zwykle poszedłem odwiedzić groby zmarłych kolegów i współpracowników „Rozwoju“ spoczywających na starym cmentarzu. Po za grobami starego Apasza, jak zwano ś.p. Zbigniewa Kamińskiego, Owsianki, Lucyny Łuszkowskiej, zamordowanego Kazimierza Kamińskiego i innych odwiedziłem też mogiły tych co padli podczas likwidacji Niemców w Łodzi i tych co złożeni są tu z pola walki pod Radzyminem oraz innych placów boju. Drogi Polsce mągily, wiele z nich bez krzyża, bez kamienia z napisem. Jeszcze lat pare, a pamięć o nich zginie!

Dopiero historycy odczytują ją i będą jak ruiny olbrzymiego Babilonu.

Idziemy dalej. Coraz więcej mogił. Nie tu nowych grobów w ciągu tych 25 lat przybyło. Wicnie niedawno kładzione na megiły śnieg przypruszył, ale z poza niego jeszcze zmarłe liście wybijają się swoja ciemną barwą. Kilka takich wiązków ułożyli koledzy na grobach najmilszych rycerzy polskich którzy swe życie złożyli Ojczyźnie w ofierze.

Odchodzimy od tych gólcych grobów bohaterów, a tu kolo parkanu wspaniały grób. Ściana kamienna z napisem:

Grób rodziny Rzewskich... Rzewskich, powtarzano cicho. Wieczny odpoczynek daj im Panie. Jak to nieknie, że nowy ród wybił się wspaniale i wzniósł się bie tak wiele mówiacz pomnik.

Opuszczam cmentarz, smutny zamysłonv. Groby nagie bohaterów stały przed oczyma, a do ucha coś szentalo:

— Hasła proletariackie są często bogatymi kramami Jubileuszami!

ś. † p.

Józef Drzewiński

Po długich i ciężkich cierpieniach zmarł w dniu 2-go grudnia nasz Kochany Syn, Brat i szwagier, o. atyczny św. Sakramentami.

Wyprowadzenie zwłok nastąpi w dniu 4 grudnia o godz. 2 pp. z kaplicy św. Krzyża.

Stroskana Rodzina.

W dniu 3 grud. 1921 r. zmarł w Pabjanicach, po krótkich cierpieniach, przeżywszy lat 56

ś. † p.

LEON WISNIEWSKI

Sekretarz Sądu pokoju w Pabjanicach

Wyprowadzenie zwłok z domu żałoby przy ul. Ogrodowej Nr. 20 na cmentarz katolicki w Pabjanicach odbędzie się w dniu 5 grudnia o g. 3 pp., o czym zawiadamiamy krewnych i znajomych

Corki i rodzina

ś. p.

Zmarli współpracownicy „Rozwoju”
S. p. Michał Wołowski, dyrektor teatru w literat. zmarł w Warszawie.

Lucyna Łuczowska, pracownica administracji, zmarła w 1900 roku.

Owsińska, towarzysz sztuki drukarskiej został w czasach wolnościowych zamordowany przez towarzyszy.

Władysław Ratyński zginął bez wieści, w Warszawie.

Jan Janiszewski, zarządzający drukarnią, został wywieziony do Niemiec i zmarł na tyfus w Niederzweim w maju 1913 roku.

Zygmunt Kamiński, sekretarz redakcji, wychowawca Szkoły Głównej zmarł podczas okupacji.

Wiatrowski Eugenjusz, reporter zmarł podczas okupacji.

Kamiński Kazimierz reporter, został udużony przez nieznaną sprawców w październiku 1921 roku.

ś. p. Stanisław Łapiński, długoletni współpracownik „Rozwoju”, aż do czasów wojny, na ścieżce współpracownika „Kurjera Łódzkiego” zmarł w 1921 r.

Spokój im wieczny.

(9)

KRONIKA

— P. Stanisław Musiatowicz.

Do najdawniejszych współpracowników „Rozwoju” — należy pan Stanisław Musiatowicz. Nieomal od pierwszych chwil otwarcia naszej gazety objął on sprawy szkolnictwa i prowadził je aż do obecnej chwili. Dziś dajemy krótki zarys jego pracy, omawiającej obecne stanowisko szkoły powszechnej.

Wstępując w 25 rok naszej pracy, składamy mu najserdeczniejsze podziękowanie.

— Zawiadomienie.

Komitet zarządzający akademią św. Stanisława Kostki w dniu 13 listopada r. b. prosi p.p. kierowników i kierowniczkę szkół o składanie rachunków i pieniędzy za sprzedane bilety do p. S. Musiatowicza, Konstanyńska 51.

— Wobec wysokiej temperatury kole owej.

Wskutek nieopalenia wagonów i panującego w nich zimna w pociągu dojeżdżającym z Biadostoku do Warszawy z piątku na sobotę

zamarzło na śmierć dwóch pasażerów.

Władze kolejowe świetnie dbają o wygodę pasażerów. Niema co mówić...

— Hojny dar.

Dowiadujemy się, że małżonkowie Choinacy ufundowali swoim kosztem krzyż kamienny, który stanął na miejscu dawnego krzyża przy ul. Lutomierskiej. (6)

— Reprezentant.

Reprezentantem na Łódź fabryki Fietznera i Gampera w Sosnowcu został inżynier Bronisław Choinowski. Zaznaczyć wypada, że Niemcy ograbili tę fabrykę z maszyn zeszczeniem i dziś te maszyny wracają z powrotem. Są to przeważnie obrabiarki, które powrócą w zupełnie dobrym stanie. (6)

— Dzień znaczka na rzecz ochrony Im. ks. Karola Szmida.

Dnia 8. grudnia odbędzie się w Łodzi kwesta, urządzona przez grono par na rzecz ochrony imienia ś. p. ks. prał. Karola Szmida, znajdującej się przy ulicy Miłsza pod nr. 43.

Pożyteczność i potrzeba tej instytucji oraz część dla zasłużonego kapłana Łódzkiego niewątpliwie zachęca mieszkańców naszego miasta do chorych ofiar. Ks. dr. Jan Bączek boszcz. (6)

Koncerty Orkiestry Filharmonicznej.

Dzisiejszy poranek muzyczny poświęcony muzyce włoskiej. W programie wyłącznie utwory włoskich kompozytorów, jak Rossini, Verdi, Puccini i in. Solistką będzie p. Marchetti-Dońska. Dyryguje Teodor Ryder.

Na koncercie popołudniowym o godz. 7 tej po pol. śpiewać będzie słynna śpiewaczka koloraturowa Maria Javor. (9)

— Akademia ku czci Dantego.

Jak się dowiadujemy, w d. 11 b. r. w sali Filii monji odbędzie się akademja ku czci Dantego z udziałem Kazimierza Tetmajera i Cezarego Jelenty. Blizsze szczegóły będą niebawem podane.

— Fałszywe dolary.

Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa ostrzega każdego, by się miał na baczności przed licznymi podróbniami. Kasjerzy P. K. K. P. w ostatnich czasach zatrzymali wiele przedstawionych do wymiany banknotów po 50, 100 i 500 dolarów, pochodzących z podróbnionych prawdziwych banknotów amerykańskich po 1, 2 i 5 dolarów. Rizerowka cyfr i napisów, wykonana sposobami chemicznymi bardzo umiejętnie, jest zupełnie prawie niedostrzegalna dla tego, kto nieznający bieżących w obiegu typów banknotów amerykańskich a jak wiadomo, typów

tych jest bardzo dużo. Z tego też powodu niepodobna nadać do wiadomości powszechnej opisów cech szczególnych tych podróbnionych pieniędzy. (8)

— Ofiary na organy kościoła Podwyższenia św. Krzyża.

Niszczycielska praca okupantów zostawiła ślady i w kościołach łódzkich w tej liczbie w kościele Podwyższenia św. Krzyża, gdzie organ mniejszy już naprawiono przed kilku miesiącami, a na reperację organu wielkiego, która wymagać będzie dużego nakładu, obecnie wpływa ją hojne ofiary.

Pracownicy Gazowni złożyli za pośrednictwem p. Stanisława Pilichowskiego 39,050 mk. urzędnicy Łódzkiego Banku Handlowego za pośrednictwem p. Kalinowskiego złożyli 8,000 mk. pracownicy Elekrowni 45,902 mk., a nie mieckie Towarzystwo śpiewackie, istniejące pod nazwą chóru św. Cecylii przy kościele św. Krzyża, ofiarowało za pośrednictwem swego prezesa p. Klikara 130,000 mk., zebrane na jubileuszowej zabawie w Helenowie.

Z kwesty, prowadzonej przez panów z Dorozu Kościelnego przy współpracy pań złożono 26,000 mk. O. ółem-249,507 mk.-Ks. Dr. Jan Bączek proboszcz. (9)

— Rozszerzenie elektrowni.

Elektrownia nasza znacznie w krótkim czasie zostanie rozszerzona. Zakupiła bowiem 3 kotły z fabryki Fienera i Gampera, każdy po 500 metrów pow. ogrz. oraz olbrzymie dwie turbiny, z których jedna dawna, odebrana obecnie od Niemców, będzie miała siłę 10,000 koni. Już części tej maszyny nadchodzą. Znajdują się one w bardzo opłakanym stanie, Niemcy bowiem wywiezioną maszynę złożyli widocznie na odkrytym powietrzu. 2

— Kradzież biżuterji.

as) Z mieszkania Kalmuna Filicha przy ulicy Pomorskiej 90 skradziono rzeczy, garderobę, biżuterję na milion marek. (3)

— Wejskowitz.

as) Policja aresztowała Gustawa Szmitta za uchylanie się od wojskowości. Szm. przesłano do dowództwa żandarmerji. (3)

Miljonówka.

We wczorajszym ciągnięciu wyszedł numer 1,603,696 sprzedany w Warszawie przez Warsz. Bank Handlowy. (6)

WYROK**w sprawie komunistów**

Wczoraj podaliśmy koniec rozprawy w sprawie komunistów; późno, około godziny 4 nad ranem, doszedł redakcję wyrok, wydany o godz. 3 po północy przez sąd okręgowy, na mocy którego skazani zostali po pozbawieniu praw i przywilejów, na ciężkie więzienie:

39 letni Michał Barczyk, — 30 l. Izaak Birnbaum, — 26 l. Emanuel Reznik — i 20 l. Jan Sawicki po 8 lat.

30 let. Józefa Kubaśńska — 6 lat.

25 let. Luba Rabinowicz i 36 let. Adam Babirowski po 5 lat.

32 let. Amalia Wdowiak, 23 let. Irena Borkowska, 31 let. Winc. Lorenz i 24 let. Wiktorja O. o. n. i k, 34 let. Józefa Malejczyk, 35 Franc. Anuszczyk i 25 let. Olga Babrowska po 4 lata.

24 let. Anna Szel, 30 let. Antoni Sniechura, 39 let. Antoni Balcerkiewicz, 45 let. Gustaw Szulc, 26 let. Roman Ogiński, 41 let. Tomasz Maciejewski, 28 let. Rozalja Sztencel, 45 let. Teodor Wander, 31 let. Józef Sobolewski, 28 let. Wacław Paszkowski, 26 let. Marjanna Koziol i 27 Marjan Nowakowska, zostali uniewinnieni.

Półowa kary z powodu amnestji została wszystkim darowana.

(15)

Przemysł i handel

— Cłoda warszawska z dn. 3 | 12 b. m.

Listy ziemia 292 295
za 100 m. 95-91
m Warsz.
3, 021 m. Warsz.

Dolary St. Z. d. 3650 3600
Marki niem. 15
Franki franc. 153
Funt

Czeki i wpłaty.

Belgia 245
Berlin 15
Gdańsk
Praga 401-2

Londyn 1450 14000
Nowy Jork. 3575
Paryż 26 1/2
Wiedeń 49 1/2

Akcje:

Bank hand. 28.5
Dyskont.
kredyt. 2700 2750
Zjed. z. pol. 950
Akier 1800 184 1/2
Kawo 1450 1425
4 op. 2050 2000

Ostrowiec 4500 4725
Radzki 1550 2000
Starachowice 420 4250
Zyrardów 5500 55500
Borkowski 1175 1225
Żegluga 1185 1210
Jabłkowski —
Malta 2.25 2000

ZABIEGI PRZEMYSŁOWCÓW I RZĄD.

Komisja sejmowa przemysłowo-handlowa obradowała w dalszym ciągu nad przesileniem w przemyśle i handlu. Kierownik min. przem. i handlu, Strassburger, stwierdza że rząd nie może podtrzymać przemysłu zamówieniami państwowymi. Rząd zgadza się z tem, że eksport do Rosji jest podstawą rozwoju naszego przemysłu i gotów jest po wykonaniu warunków traktatu ryskiego wejść z Rosją i Ukrainą w układy handlowe mimo braku wiary w możliwość osiągnięcia znacznych rezultatów. Przemysłowcy polscy, oświadczyli, że gotowi są wejść w stosunki handlowe z kooperatywami w Szwajcarii i że tak długo nie może nastąpić obniżenie płac robotnikom w fabrykach dopóki nie spadną ceny artykułów pierwszej potrzeby.

Zabierało w dyskusji głos paru posłów poczem posiedzenie odroczone do czwartku 6 b. m.

— Sprzedawcy dolarów.

Ponieważ na giełdzie berlińskiej spadł bardzo dolary, przeto posiadacze ich wybierają się z zapasem dużym do Polski.

Już wczoraj znalazło się w Łodzi kilku chętnych sprzedawców dolarów niemieckich. Pragną oni korzystać z czasu, póki napływ li-czniejszy tu nie przybędzie i dolara nie obniży.

— Marka.

Czarna giełda w Warszawie trumfowała w czwartek i piątek do południa, bowiem giełda berlińska rozdmuchawszy moratorium które jakoby miało być przyznane, osiągnęła wysoki kurs marki swojej do 19. Speculanci warszawscy ucieszyli się z tego i znów giełdząrzy byli pełne raturancje. Pod wieczór jednak w piątek moratorium przyszło i marka niemiecka zleciała do 14 i pięciu osmych. Myny paskarzy zrzędy.

— Cena mleka w Berlinie — wynosi 4 marki niemieckie, co wynosi od wczorajszej podwyżki, 4 mk. niemieckie czyli 80 polskich.

Czy by nie dało się sprowadzać mleka z Berlina do Łodzi? Może by to przekona-

— Nowy dyrektor.

B. sekretarz Rady zjazdów przedstawicieli przemysłu i handlu w Petersburgu, rzeczoznawca polski do spraw ekonomicznych na konferencji wersalskiej p. Henryk Tenenbaum mianowany został dyrektorem departamentu handlu w ministerjum przemysłu i handlu.

Komunikat.

Staraniem Polskiej Macierzy Szkolnej dn. 7 grudnia w sali Towarzystwa Krajoznawczego, Al. Kościuszki 17, odbyła się dwa odczyty. Mec. Jana Symbkowskiego pod tytułem „Uśmiech kultury zachodniej” i dyr. Józefa A. Amowicza „O Górnym Śląsku”. Są to pierwsze z zamierzonego przez Macierz Szkolną

cyklu odczytów, które będą wygłaszane także w środy i piątki każdego tygodnia. (2)

— Za Stowarzyszenia Handlowców Polskich.

Z powodu choroby prelegenta, odczyt prof. Henryka Mościckiego mający się odbyć w niedzielę, dnia 4 b. m., zostaje odwołany. Pieniądze za kupione bilety zwraca księgarnia Gehalera i Wolfa i Sekretariat Stowarzyszenia.

O Terminie odczytu nastąpią specjalne za-wołania. (4) 602 | 1

Ze świata.

POGROMY W ZIEMI OBIECANEJ

(S) Podczas rozruchów w Jerozolimie został ciężko ranny pewien malarz angielski. Malarz ten umieścił w Timesie szczegółowy list, w którym opisał rozruchy. Stał — opowiada malarz w liście — blisko bóżnicy. Tłum Arabów był uzbrojony w kije. W tem usłyszano wybuch. Cała ulica zatrzęta. Rzucano bomby do bóżnicy. Słychać było okropne krzyki i jęki. Słyszałem jeszcze dwa wstrząsy z rewolweru po 2-ech sekundach 2 kobiety, zlane krwią, wyniosły ranne dziecko. Biegły one do bramy damascenskiej, ale po chwili wróciły, jak ścigane zwierzęta. Widziałem, że niema dla nich ratunku, bo 3 Arabów zagroziło im drogę. Co się z nimi stało nie wiem. Zawszą słychać było wołanie o pomoc. Jasnym było, że Arabowie wybrali sobie to miejsce, jako główny teren działania.

W końcu malarz opowiada, w jaki sposób został ranny. (4)

Księgarnia M. Arct i S-ka, Piotrkowska 105

poleca na gwiazdkę następujące książki:

Albumy do marek
Askenazy Książki Józef Poniatowski
" Napoleon a Polska
" Wzasy historyczne
B. czyński Dzieje Polki
Bandurski Królowa J. dwiga
Chlebowski Pisma
C. Jedowski Ostatni Waleziusz
Chmielewski Historia literatury
Fredro Trzy po trzy
Gubrynowicz Brod niński
Kasnowicz Pisma w 6 tomach
Konieczny Kościuszko
Konopnicka Poezje w 7 tomach
Krasniński Pisma w 9 tomach
Kraushausz Warszawa
Kubla Wojna Szwedzka
Łoziński Salon i kobeta
Łoziński Życie polskie w dawnych wiekach
Luniński Napoleon
Mackwall Historia malarstwa
Markowska Podania i Hellady
May Powieści podróżnicze
Pasek Pamiętniki
Pół Dzieła w 4 tomach
Smolenski Rok 1807, album ilustrowane
Sniadecki Dzieła historyczne
Stachewicz Pół zmysłów
Sułkowski Geografia ziem Polski
Ujejski Chomęt
Weissenhoff S. ból i panna
Wiek XIX, w. d. zb. orowe
Wilkowski Dni chwały, dni klęski
Wielki wybór powieści dla dzieci
i młodzieży. 590B

„MARGOT”

PIOTRKOWSKA 64.

Poleca na sezon zimowy!

Wielki wybór swetrów wełnianych i
Bluzki jedw. i etam. | Staniczki, fartuchy,
włóczkowe | Pończochy, chusteczki
Szlifroki, czepki | Bielizną damską.

Suknie domowe i wizytowe.

Halki jedwabne w różnych kolorach!

Chustki zimowe czysto wełniane.

:: Jako podarki na gwiazdkę: ::

Oryg. pantofle Zakopiańskie.

Blacharska wytwórnia

W. Lyczkowski poleca zawsze na składzie: banki walizkowe na benzynę i oliwę, pompki do benzyny lejkowej i Wvrob i reparaacja radiatorów oraz wszelkie roboty blacharskie Łódź, Piotrkowska 188.

Fo wark

Blizko Łodzi kupie. Ewentualnie przysapie jako ws. ólnk do majątku przemysłowców rolniczego. Na życzenie zamienie parę urządzeń w własnego bardzo poważnego Domu Przemysłowo Handlowego, Ofery dla chrześcijanina Nr. 565 w Redakcji „Rozwoju” 564D

Gilzy 1-500

(w pięćsetkach)

do papierosów w różnych rozmiarach Po cenie mkp. 250, Nr. 3 300 za 1000. pol. ca Fabryka g. l. „Bristol” Zachodnia 66

Dr. T. S. Ibicki

Akuszerka i choroba kobiece

Piotrkowska 175 I. piętro przy muje od 5-6 p.

Futro podróżne

wijki syberyjskie do sprzeccania

Piotrkowska 89 u krawca Łuszczyńskiego

Do sprzedania

szafy, lustro, łóżko, kanapa, stół, krzesła, maszyna Singer i różne rzeczy kuchenne ul. Młsza 37 | 39 m. 4

Dr. med.

Wł. Polakowski

ginekolog akuszer powrócił i wznowił przyjęcia od 4-5 przy ul. Al. Kosciuszki 53 m. 1. 461-10P

Pamiętaj adres! 2 piętro Piotrkowska 34 SREBRNIK Tam najtaniej kupisz manufakturę na wszelkie ubory bieliznę, kołdry i chustki. 605D

**Fabryka Armatur Odlewnia Metali
i Warsztaty Mechaniczne**

B. GÓRECKI

Łódź, ul. Karola № 6.

poleca:

wszelką armaturę śpiżową i żelazną do kotłów parowych i komunikacji rurowych, oraz różne wyroby i odlewy surowe z miedzi, fosforbronzu, śpiżu, mosiądzu cynku, etc.

**Armatura kwasooporowa dla
Farbiarni, Drukarni i Bielników.**

546 P

**BANK POLSKICH KUPCÓW
i PRZEMYSŁOWCÓW CHRZEŚCIJAN W ŁODZI**

SPÓŁKA AKCYJNA

Bank Dewizowy

Instytucja centralna: PIOTRKOWSKA 113, tel. 286.

Oddział Miejski dla drobnego kredytu: Piotrkowska 80, tel. 195.

Oddział w Kaliszu: Aleje Józefiny 4, tel. 107,

Oddział w Łęczycy. Aleja 3 Maja,

Centrala i Oddziały, załatwiając wszelkie tranzakcje finansowe w zakresie działalności bankowej, popierają w wydatny sposób
==== handel i przemysł polski. ====

**Biura czynne od 9 do 1, po południu od 3 do 5.
Adres telegraficzny: Bank Chrzescijański.**

Własne nieruchomości Banku w Łodzi

Przy ul. Piotrkowskiej № 113

„ „ Sienkiewicza № 67

„ „ Sienkiewicza № 31

558B

SYNDYKAT ROLNICZY

Spółka Akc.

50 w Łodzi, ul. Kilińskiego 50

ODDZIAŁY:

Łasku, Brzezinach, Głownie,
Zgierzu, Podębicach, Lutomier-
sku, Widawie i oddział miejski
w Łodzi, przy ul. Pańskiej 33.

POLECA:

Zboże,
paszę,
nawozy sztuczne,
maszyny,
narzędzia rolnicze
smary,
materiały bu-
dowlane,
nasiona
i wszelkie towary, wcho-
dzące w zakres rolnictwa.

Warszawskie Towarzystwo Akcyjne Handlu Towarami Aptecznymi

dawniej

„ZJEDNOCZENI APTEKARZE

I LUDWIK SPIESS I SYN“

FILJA w ŁODZI

Piotrkowska № 107

Telefon № 107

Hurtowy i detaliczny skład materiałów apte-
cznych, artykułów technicznych i nawozów sztu-
cznych. Poleca wyroby własne: Has-Ella
krem udelikatniający do twarzy i rąk. Mes-
olament, maść skuteczną przy reumatyzmie
artretyzmie i t. d. Prurirgol, maść od świerz-
by. Ony, pastę do obuwia we wszystkich
kolorach i t. p.

Telefon № 107

CHRZEŚCJAŃSKI SKLEP

„Spółka Bławatna“

ul. Przejazd № 1.

poleca

na sezon zimowy w doborowych gatunkach
Wooloury na palta
Wetny kostjumowe i na suknie
Szwioty na mundurki szkolne
Płótna i fianele na białiznę
Madesolamy i batysty na koszule
Barchany
Oarusy na metry
Chustki.
Dla kooperatyw ceny fabryczn.

CUKIERNIA

TADEUSZA Szaniawskiego

w Łodzi, ul. Piotrkowska róg ul. Nawrot

na nadchodzące święta poleca: własnego wy-
różu torty, sękacze, struclę, baby i placki.
Pierniki wszelkich gatunków na czystym
miodzie.

Najsympatyczniejsze miejsce zebrań towa-
rzyskich.

Spółdzielnia Kredytowa Rzemieślnicza

z nieograniczoną odpowiedzialnością. SIENKIEWICZA 40
Wyda e pożyczki swoim członkom, zala wia wszelkiego ro-
dzaju operacje bankowe, przyjmuje pieniądze na lokację
dla o procentowania od członków i od osób obcych. Buo
czynne codziennie od godz. 9 do godz. 2 po poł., prócz
tego w wtorki, czwartki i soboty od 5 do 7-ej wieczorem.
(500)

Dr. Artur Banasz,

urolog.

(Choroby nerek, pęcherza
dróg moczowych, chron. rzeza-
czka)
przyjmuje od g. 5 do
wieczorki № 11.

NAFTE

w gatunku przedwojennym
(niewybuchową), nabytą z
firm źródłowych, sprzedaje
w 40 znacznie niższej cenie
J. Protowski, Łódź,
ul. Nowo-Zarzewska 25
521

BANK HANDLOWY

w Łodzi

założony w r. 1872

Kapitał zakładowy

Mk. 64,800,000.—

Fundusze zapasowe

Mk. 33,500,000.—

Instytucja Centralna w Łodzi (Aleja Koś-
ciuszki 15). Oddziały: w Warszawie, Lub-
linie, Radomiu i Keicach. Ag ntury: w Cheł-
mie, Zamościu i w Ostrowcu. Magazyny
transzytowe w Lublinie.

Wyra em kas tek (safos) w skarbcu opan-
cerzonym w Łodzi, Lublinie i Radomiu.
Adres telegraficzny: „Ł ó d z b a n k“

! Łączność Sokoli !

Zawiadamiamy wszystkich członków, że dnia 4 grudnia 1921 roku o godzinie 3 ej po południu odbędzie się przy ulicy Nawrot № 23

Nadzwyczajne Ogólne Zebranie

w sprawie złączenia 3-ch gniazd.

596D

Zarząd — Łódź I.

DOM KONFEKCYJNY

EMIL SZMECHEL

Łódź, Piotrkowska 98, róg Przejazd

POLECA DETALICZNIE I HURTOWNIE

Egzystuje od 1892 r.	Oddz. damski	Nagrodzona zł. med.	Oddz. łokc.
Oddz. męski	paleta welurowe	Odd. dziecięc.	wszlk. rodz. wełniane, półwełniane i bawełniane towary, satyny, etaminy, batysty, chustki
paleta zimowe	„ pluszowe	paleta, bekieszce, ulstry	Ogrzezenie nie obowiązuje do kupa.
„ półz. mowe	kosztjmy	ubrania	
ulstry	bluzki	sukienki	
pekieszce	sukienki wełniane	czapki	
kurtki	„ jedwabne	swetry	
arnitury mare	swetry	szale	
„ żakiety	szafroki	rękawiczki	
spodnie	bielizna		
kamizelki	Geny przystępne!		

Krawiec Polski!

Nagrodzony Dyplomem kroju Akademii Drezdeńskiej

przyjmuje obstalunki ubiorów męskich i damskich okryć.

— Zamówienia wykonywa ściśle w oznaczonym terminie.

UL. ZIELONA 10.

A. GRAVENS.

Bank Spółdzielczy

z odp. udz. w ŁODZI

ul. Andrzeja № 3, dom własny

podaje do wiadomości, że poczynając od 1-go grudnia b. r.

Kasa Towarzystwa

jest otwarta dla wpłat pieniężnych również i od 6 do 7 godziny po południu.

Rejonowe Kierownictwo Inżynierji i Saperów w Łodzi

ogłasza, że drogą przetargu mają być odlane roboty przy budowie więzienia wojskowego, przy ul. Stanisława 17, a mianowicie:

Roboty budowlane

Instalacja siły i światła

wodociągowo — kanalizacyjna

Budowa studni.

Oferty należy składać do dnia 15 grudnia r. b. w zalakowanej kopercie na każdą robotę oddzielnie do Rej. Ker. Inż. i Sap. przy Al. Kościuszki № 4 z napisem „Oferta na... w więzieniu wojsk.”

Do oferty należy dołączyć kaucję w wysokości 10% od sumy zadeklarowanej w papierach państwowych lub gotówką. Bliższych informacji udziela Rej. Ker. Inż. i Sap. przy ul. Kościuszki № 4. 586B

BRÓŃ

myśliwską i rewolwery reperuje się spiesznie i akuratanie po canech umiarkowanych. Specjalność: dorabianie nowych kolbi bronzowanie (oksydowanie) luf. Dubeltów. Ni okazynie poleca

M. Nazdrowicz

Zakład puzkarski, PIOTRKOWSKA 17.

541B

Fokowe paleta

I różne wyroby futrzane sprzedaje 50% taniej Cegle Iniana 56 l.p. front

FUTRO

męskie oponsy w dobrym stanie do sprzedania ul. 6-go Sierpnia Nr. 12 mieczarnia. 587-2W

Uwaga P. P. Fabrykantów!

Dobrze zarekomendowany i znany w prowincji Dom Handlowo-Towarowy pod firmą: „Jarmark Łódzki” ze stałą klientelą, poważne obroty w hurtarce. Duży lokal handlowy i składy w centrum miasta i handlu hurtowego. Wykwalifikowany personel i wojażerzy. Przyjmuje przedstawicielstwa agentury na fabrykaty wyrobów włókienniczych, także kupuje na własny i komisowo-zaliczkowy rachunek.

BRONISŁAW JAGODA.

Łódź, Piotrkowska 44.

(554B)

Fabryka mebli trze nowych i wyrobów koszykarskich pod firmą

Rudolf Gall

(właściciel Stanisław Nowak)

w Łodzi, ul. NAWROT 4.

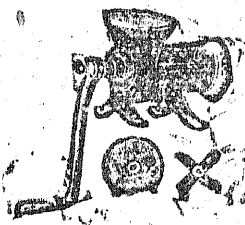
na nadchodzące święta poleca

na podarki gwiazdkowe:

artystycznie wykończoną galanterię, meble stylowe, kosze podróżne, do bielizny, kosze dla fabryk, walizy, białobielki i t. p. Oprawa tac.

Ceny znacznie niższe.

(520B)

Fabryka maszyn rzeźniczych

F. WAGNER

Łódź, ul. Główna № 33,

wykonywa reperacje, szlifowanie noży i tarcze do wszelkich maszyn rzeźniczych i kuchennych. 514B

Gdzie są dobre Pączki, Babki, Ciastka, Herbatniki, Czekolada i Kawa

w Cukierni

Józefa Piątkowskiego

500D

Plac Wolności № 4

Polska Spółka Ogrodnicza

Pańska 36 w Łodzi

poleca duży wybór warzyw i owoców. Sprzedaje po cenach hurtowych od 10 funtów. Przyjmuje w komis wszelkie warzywa i owoce pobierając niski procent komisowy. Ma wakuę i posady dla pp. ogrodnika warzywnika i pomocnika do ogrodoów handlowych. Reflektanci poważni uwzględnieni będą.

D545

Swiece na drzewko

w skrzyniach po 50 kg

dostarcza tylko hurtownie

Polskie Tow. Handlowe

Kraków, Sławkowska L. 1.

Ekspozytura w Łodzi, Ewangelicka L. 1.

531B

BANK HANDLOWY

W WARSZAWIE

Oddział Główny w Łodzi ul. Dzielna № 17.

Oddział Miejski w Łodzi ul. Piotrkowska № 96.

Oddziały w okręgu przemysłowym łódzkim:
w Pabjanicach,
w Tomaszowie Mazowieckim.

Łódź, Andrzeja 3
Tow. Współdzielcze
„SKLEP BAWELNANY”

Zawiadamiamy, że z powodu zwyżki
waluty polskiej

zniżyliśmy ceny

na towary bawełniane o 50%

„ „ wełniane o 40%

po cenie na sezon letni

Wetny kostjumowe i na suknie,
Wetnoury na palta męskie i damskie,
Kamgarny na ubrania męskie,
Materiały na mundurki szkolne,
Krepy na sutanny dla duchowieństwa,
Towary białe wszelkich gatunków,
Wasy, barchany, flanelę,
Pleuy, samodziały i t. p.

Zrodło dla Klientów z prowincji i dla Kooperat. w.

HUK

Bufet

przy RESURSIE RZEMIESLNICZEJ
wydaje śniadania, obiady i kolacje. W kazden czwartek
wieprzowina z kotła i wyroby masarskie własnego wy-
rob u. W kazda niedziele i swięta flaki z ciupelami wy-
borowe o 20% taniej jak w innych restauracjach.

Kuchnia prowadzona przez pierwszorzednych
kuchmistrzów.

(5323)

Z poważaniem
WŁ. MACIELSKI

Bank Spółdzielczy

z odp. udz. w Łodzi

— dawniej —

Dragie Łódzkie Towarzystwo Pożyczkowo-Oszczędnościowe
ul. Andrzeja 3, dom własny

podaje do wiadomości, że z dniem 1 października br.
przejął od Komisji Likwidacyjnej G Towarzystwa Pożyczkowo-Oszczędnościowego (ul. Przejazd 14) wydaty wkładów
oszczędnościowych i udziałów byłym członkom i
wkładującym wymienionego Towarzystwa, jak również przejął ściąganie należności z tytułu niespłaconych pożyczek. 531B

Wielki wieczór Fenomenów

S. KRIEGERA, KRÓLA CYFR i LOGARYTMÓW,

i Rolfa Nelson Zitriga

EKSPERYMENTALNEGO PSYCHOLOGA, TELEPATY i GRAFOLOGA.

P.P. Profesorowie, lekarze, inżynierzy i ucząca się młodzież, nie przepuście okazji i przyjdźcie państwo na owe fenomeny w dziedzinie matematyki i psychologii eksperymentalnej.

Szegóły w afiszach

Bilety w kasie Sali Filharmonji codziennie od godz. 10—1 i od 3—7. —

Kawiarnia Amerykańska

Zielona 12.

Właściciel Kuchmistrz **Marjan Majewski**

poleca doskonałe obiady i kolacje,

codziennie **SWIEŻE CIASTKA I PĄCZKI**

W NIEDZIELE I ŚWIĘTA **wyborowe faki**

Paszety ze zwierzyny dwa razy na tydzień świeże

D615

Ceny niżoneł

Ceny niżoneł

Skład Cygar
i wyróbów Tytuniowych

Stefana Lewandowskiego

ŁÓDŹ, SIENKIEWICZA 49, róg Nawrot

— poleca —

hurtowo i detalicznie tytonie rosyjskie i krajowe

Cygara

AMERYKANSKIE, NEMIECKIE, I PIERWSZORZĘDNYCH FABRYK B. DZIELNICY PRUSKIEJ oraz wszelkie towary, wchodzące w zakres branży tytoniowej.

Ceny niżoneł

D66

Ceny niżoneł.

Szmechel i Rozner

Łódź, Piotrkowska 100, Filja 160.

OKAZYJNIE TANIO

Palto damskie
z dobr. weluru 19.500 — 17500

Suknie damskie
z dobr. szewiotu 5500 — 4500

Garnitury męskie 24000 — 18000
z kamgaru 30000

Jesionki męskie 28000 — 22000

Chustki
wełniane zimowe 12 | 4 7500 — 6000

Paletka dla chłopców 9000 — 5000

Garnitury dla chłopców 7000 — 6000

Paletka dla dziewcz. 10000 — 8000

Resztki z faneli, batystu i etaminy za pół ceny

492D

Dr. SZUMACHER

choroby skórne i weneryczne.

godz. przył. 5—7, w niedz. święta od 11—1 po poł.

BENEDYKTA № 1.

2901B7

Najlepszą gładzika jest białina, która poleca

„PROGRES”

na większą fabryka bielizny w kraju **Dzielna № 1**

Uwaga: 1-sze piętro Najlepszy w rob. Najniższe ceny. Sprzedaż hurtowa i detalicz.

541B

PRACOWNIA SUKIEN KOSTJUMÓW

Robotę wykonują się starannie podług osiennich żu nali. Przyjmuje się suknie i kosjumy do krajania i pasowania. Ceny niskie. Sprzedaż fasonów papierowych Łódź, Piotrkowska 154 m. 18 — 473P

Podaje się do wiadomości

iż są samochody ciężarowe do wynajęcia do przewozu wszelkich ładunków na każde żądanie po cenach konkurencyjnych. Wiadomość na miejscu, Łódź ul. Nowo Żarzewska № 44

Dr. S. KANTOR

specjalista chorób wenerycznych i skórnych. ul. Ewangelicka 2. Godz. przyjęć od 9—2 i od 6—8. Panie od 5—6. 32P

Doktor Medyc.

Eug. Zeligsonowa

powróciła

przyjm. ul. 6 SIERPNIA 1 (Benedykta) od 11—3. Chor. kobiece, skórne i wener. (kobiety). Masaż ginekologiczny. Uszczelnienie włosów z twarzy elektronią.

№ 213 W. U. Z. d. 31X 1921

369B 547P

Miód prawdziwy

pszczołowy

dostarcza tylko hurtownie

Polskie Tow. Handlowe

Kraków, Sławkowska L. 1

Ekspozycja w Łodzi, Ewangelicka L. 1.

569B

Zawodowa Szkoła kroju, szycia i robót ręcznych A. Kopydłowskiej

Łódź, Piotrkowska 154.

Kurs kroju, szycia, pasowania i modelowania. Uczennice otrzymują świadectwa.

Kurs wszelkich robót ręcznych, słoju, robót freblowskich, introligatorstwa, rysunków i wycinanek.

Zapisy od 10 do 1-04. Dla pracujących kursy wieczorowe. Sprzedaż fasonów papierowych (471K)

10.000.000

przeznaczamy na straty, aby obniżyć ceny

do 50% taniej

Mebel, towary wełniane, bawełniane, płótna, trykoty, bielizna, obuwie, modna garderoba. Kto chce cośkolwiek kupić, prosimy spojrzeć nasze ceny, są najniższe w Chrześcijańskim Jarmarku, Piotrkowska 44. Uwaga: 1-sze piętro, obstalunki, pracownia krakiewska własna. 475B

Dla pamięci wyjąć i schować!

Rutynowany pianista Kalikst Świątkowski

przyjmuje zamówienia gry na bala i wieczorki. Gra na skrzypcach i tańca; w programie wszystkie nowości sezonu, na żądanie duet lub trio.

ul. Złotego 11, m. 8.

525B

Fabryka Gilz „HYGIENA”

Piotrkowska 114

Wyrabia gilzy z oryginalnej francuskiej bibulki „Abadie” i sprzedaje o 20% taniej, niż wszędzie. 519D

LECZENIE CHOROBY ZĘBÓW

Lekarza-dentysty H. PRUSS

145 PIOTRKOWSKA 145

za plombowanie oraz wprawianie zębów
opłata podług taksy

Najpocząwszy **Ból głowy i Migrenę** usuwają proszki z kugutkiem

„MIGRENO - NEAWOSIN”

Sprzedają apieki i składy apteczne

Zajęć wyraźne proszków z kugutkiem.

Rękawiczki trykotowe

w różnych gatunkach poleca:

Paier i Maj, Wilzew, Kuni'zera 20

Zelazo, belki, blacha, węgiel, koks, cement, metale, kolejki, maszyny, narzędzia i artykuły techniczne.

„ELIBOR“

Spółka Akc. Handl. - Przemysłowa

Ł. J. Borkowski
w Łodzi.

Składy ul. Kilińskiego № 60
telef. № 173 i sklep ul. Piotrkowska
ska № 48 telef. № 84.

507D

Pierwsza specjalna fabryka czekolady, kakao i cukrów deserowych

M. MARKOWSKI i S-ka

w Łodzi
ul. Piramowicza (O. Ścisła) № 1

poleca na nadchodzące święta znane ze swej dobroci wyroby.

(459K2)

OGŁOSZENIE,

NADLESNICTWO RADOSZYCE, ziemi Radomskiej, podaje do wiadomości, że w dniu 20 grudnia 1921 r. o godzinie 10 rano, w Magistracie m. Końskich, odbędzie się licytacja drogą przetargową ustnego i deklaracji pisemnych, na sprzedaż z Leśnictwa Przedbórz kłód drewnianych w ilości 660,31 m³, podzielonych na 18 losów zawierających od 28 do 42 m³. Cena wywoławcza jednego losu od 149.000 do 241.500 marek polskich.

Deklaracje pisemne zapobieżone w znaczek stemplowy 10 Mk. należy złożyć w Nadleśnictwie Radoszyce do godziny 4 po południu dnia 19 grudnia, lub też w dzień licytacji do godziny 10 rano na ręce Komisji Licytacyjnej w Końskich wraz z kaucją, stanowiącą 10% od proponowanej sumy, w kopercie zamkniętej z napisem „Do Licytacji 20 grudnia“

Osoby, życzące wziąć udział w przetargu mogą obejrzeć materiał przeznaczony do sprzedaży, na miejscu, a uprzednim zgłoszeniem się w Leśnictwie Przedbórz.

Szczegółowy wykaz kłód przeznaczonych do licytacji można oglądać w Nadleśnictwie Radoszyce, w Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych w Radomiu, w Inspekcji Leśnej w Piotrkowie (ul. Kąska № 30) i w Leśnictwie Przedbórz, oraz na odpowiednich ogłoszeniach, wywieszonych w Magistratach okolicznych miast.

459P

NADLESNICTWO RADOSZYCE.

Omielów

Skład szkła, porcelany
i majoliki

w Łodzi, ul. Piotrkowska 31, telef. 680.

Specjalność: **Serwisy Stołowe.**

Dzianki od **600** mk. za tuzin.

Ceny niższe.

Trykotaje
Szale
Pończochy
Rękawiczki
Bielizna
Krawaty

A. Spodenkiewicz

Konstantynowska 26 — Piotrkowska 150
563D

PAWEŁ HOLC i S-ka

przedsiębiorstwo robót
inżynieryjno-budowlanych

wykonywa wszelkie prace wchodzące w zakres robót ziemnych, naziemnych, ustroju żelazno-betonowych, posiada urządzenia mechaniczne oraz mechaniczne wytwórnie przemysłu drzewnego.

Łódź, Benedykta 83, tel. 2-33
Warszawa, Łota 22, tel. 17-4

Wyższa szkoła kroju i szycia.

„**JOZEFINY**“

Nagrodzona na wystawie pracy kobiet w Warszawie złotym medalem w Belgii — srebrnym i dyplomami uznania

Łódź Piotrkowska 151/3

Kursy wyższe i niższe. Metoda kroju podług systemu francuskiego i angielskiego. Gruntowna nauka pasowania, mierzenia, upinania. Dla początkujących przygotowujemy kursy szycia. Przy szkole duża pracownia sukien gdzie uczennice nabierają wprawy i gustu artystyczny oddział artystycznego haftu i rysunków po złożeniu egzaminu w (teku) uczennice otrzymują patenty, echowe lub świadectwa prywatne. Na miejscu duży wybór manekinów.

Pierwszorzędna Cukiernia

Bolesława Gostomskiego

w Łodzi ul. Piotrkowska № 76.

Poleca na nadchodzące święta czekoladkę, marmeladki, biszkopty angielskie, pierniki wszelkich gatunków własnego wyrobu

oraz

Przyjmuje wszelkie zamówienia w zakres cukiernictwa wchodzące.

HURT i DETAL.

HURT i DETAL.

Piotrogrodzko-Ryski Bank Handlowy

ODDZIAŁ W ŁODZI

TELEF. 1267-376

ADRES TELEGRAFICZNY „RYGABANK”.

Instytucja Centralna w Rydze

Oddziały: w Białymstoku, Częstochowie, Kaliszu, Radomiu, Suwałkach, Dzwinińsku, Libawie, Arensburgu, Pernowie, Rewlu, i Szawlach.

Kasetki (Safes) w opancerzonym skarbcu.

579P

DOM HANDLOWO-PRZEMYSŁOWY Edmund Bogdański

ul. DZIELNA № 30

Wyłączna sprzedaż
cyk orji fabryki

Ferd. Bohm & Co. Włocławek

Hurtowy skład towarów kolon-
jalnych cukierniczych i delikates.

Konserwy warzywne i owocowe Tow. Akc. Sutkowski i Raszewski i Warner, Cyrański i S-ka Warszawa. Likier i wódki Pierwszego Galicyjskiego T-wa Akc. Rafinerji Spirytusu, daw. Juliusz Mikolasch we Lwowie.

— Miód do picia krakowskiej fabryki „ZAGŁOBA” —

579n

Cykorje

fab-
ryki

Ferd. Bohm & Co.

Wło-
cławek

poleca hurtownie

DOM HANDLOWY

Edmund Bogdański Ozielna 30,

Skład i ceny fabrycznej
Biuro czynne od 8.30 r. do 4.30 pp.
bez przerwy.

692p

Lacta i Milka

najlepsze w świecie wirówki

POLECA

Związek Spółdzielni Mleczarskich

i Jajczarskich w Warszawie

dawniej Warsz. Ziemiańskie T-wo

Mleczarskie

Oddział w Łodzi Al. Kościuszki 29.

458K1

Radzę wszystkim
kupować towary tylko p. f.

„Najtańsze
Źródło”

bo w mieszk. prywatnym.
Łódź DZIELNA 34.

Płótno białe	Bostony
Płótno kol.	Szewioty
na wyspy	Sukna
na północ	Korty
Cajgi różne	Barchany
Chustki	Flanele
Surówki	i podszewka

Ceny specjalne dla koope-
ratyw, kółek i sklepów.
Hurt.—Detail.

Ceny niższe o 50%

491

BILANS

Towarzystwo Akcyjne Fabryki Transmisji, Maszyn i Odelwów Żelaznych

„J. JOHN“ w Łodzi

za rok operacyjny t. j. za czas od 1 października 1920 r. do 31 grudnia 1920 r.

Przychód.

1. Za sprzedaż fabrykatów	Mk.	32,184,930.69
2. Procenty		
3. Wpływ długów wątpliwych, spisanych w pop. latach		
4. Przepadkowe wpływy		
5. Zapisy na 31 grudnia 1920		
a) fabrykatów	Mk.	65,702,457.87
b) materiałów		11,532,554.39
		<u>77,235,012.26</u>
	Mk.	109,419,942.95

Rozchód.

1. Pensje Zarządu	Mk.	174,240.—
2. Pensje urzędników i płace robotnikom		9,970,177.12
3. Prowizje, podróże, telefony, telegramy, marki pocztowe, porady prawne i koszty sądowe		1,444,747.57
4. Procenty i damno		25,643.31
5. Koszta utrzymania koni i uprzeży		147,338.25
6. Wynajem mieszkań		28,617.65
7. Utrzymanie budynków fabrycznych, maszyn i aparatów		331,650.52
8. Oświetlenie i ogrzewanie	Mk.	1,347,483.83
9. Materiały		6,064,713.67
10. Podatki państwowe i miejskie, oprócz podatku od zysku		157,055.—
11. Ubezpieczenie nieruchomości i ruchomego majątku		
12. Straty na dłużnikach		
13. Różnice kursowe		26,766.700.—
14. Pomoc lekarska dla urzędników i robotników		248,198.24
15. Do broczyńność		20,000.—
16. Zapasy na 1 października 1920		
a) fabrykatów	Mk.	42,388,682.05
b) materiałów		10,933,885.13
		<u>53,372,067.18</u>
Zysk brutto		9,826,115.61
	Mk.	109,419,942.95

Rachunek zysków i strat.

Zysk brutto wynosi	Mk.	9,326,115.61
należy potrącić na:		
1. Amortyzację budynków murowanych i urządzeń fabrycz. 5%	Mk.	67,520.38
2. Amortyzację domów drewn. 10%	Mk.	1,401.25
3. Amortyzację maszyn, aparatów i urządzeń ruchomych 10%		240,371.33
4. Kapitał zapasowy 5%		466,305.80
5. Wynagr. dla Komisji Rewizyjn.		150,000.—
6. Gratyfikacje dla urzędników		1,000,000.—
7. Fundusz rezerwowy		1,852,996.93
8.		
9.		
		<u>3,778,595.69</u>
Czysty zysk wynosi	Mk.	5,547,519.92
Pozostałość zysku z roku 1919/20		529,282.16
	Mk.	6,076,802.07
z sumy tej otrzymują akcjonar. jako dywidende		4,760,000.—
a pozostałość w sumie	Mk.	1,316,802.08
przenosi się jako rezerwa dla podatku od zysku i przeniesienie na rok 1921.		

BILANS z dniem 31 grudnia 1920 roku.

Stan czynny.

Grunt fabryczne	Mk.	10,781,540.—
Budynki murowane i urządzenia fabryczne		5,401,603.75
Budynki drewniane		56,050.—
Maszyny, aparaty i urządzenia ruchome		9,614,853.31
Kasa		417,071.42
Weksle i papiery wartościowe		1,774,101.31
Dłużnicy		25,999,153.60
Zapasy (fabrykaty i materiały)		77,235,012.26
		<u>131,279,712.65</u>

Stan bierny

Kapitał zakładowy	Mk.	17,000,000.—
Kapitał zapasowy		866,329.91
Kapitał amortyzacyjny		4,068,308.08
Hipoteki		259,200.—
Wierzyciele		22,425,887.46
Rezerwa walutowa		72,897,786.36
Fundusz ubezpieczenia robotników od nieszcz. wyp.		86,400.—
Fundusz dla wdów i sierot		101,600.—
Fundusz zapasowy specjalny		147,003.07
Niewypłacona dywidenda, gratyf. i tant. za r. 1919/20		3,571,800.—
Zysk:		
Pozostałość z roku 1919/20	Mk.	529,282.16
za 1920		9,326,115.61
		<u>9,855,397.77</u>
	Mk.	131,279,712.65

Łódź, dnia 1-go września 1921 r.

Główny buchalter:
(podpis nieczytelny)

Zarząd:

Adolf John
Herman Wilde

Restauracja i Kawiarnia

przy hotelu SAVOY w Łodzi

ul. Traugutta (Krótka) № 6

poleca doskonałe obiady,

śniadania i kolacje

Codziennie koncert od godz. 8 do 1 w nocy.

Podwieczorki od godz. 5 do 7 wiecz.

Piwnice zaopatrzone obficie we wszystkie gatunki wódek, likierów i win.

W czwartki i niedziele FLAKI (457p)

Niemowlęta, rekonwalescenci i starcy

używają jako znakomitej odżywnki leczniczej
Restatynę i wyrobu opieki K. WENDY - WARSZA
WA. Zadać w najbliższej apteczce lub składzie aptecz-
nym. 349D

K. Bogusławski

ul. Piotrkowska 100.

Skład Szkła Kryształów i Porcelany

Poleca:

Serwisy stołowe porcelanowe

Garnitury do kawy

Garnitury do mycia

Serwisy stołowe szklane

Szklanki, kieliszki, talerze porcelanowe i t. p.

Wazony porcelanowe

Wazony szklane

Figury

Bombonierki

Szyby

do okien

493P

(TRANSMISJE)

Pędnie

To w. Akc.

SIYBROTNAČE
Tokarki

J. JOHN

w Łodzi

Kalandry
WYGLĄDZIARKI

Kotły

STREBELA do ogrzewań centralnych.

Wykonanie
precyzyjne

Dostawa ze składu
lub w terminach krótkich

BANK MAŁOPOLSKI Sp. Akc.

Oddział w Łodzi

ul. Menniszki № 4, telefon № 185

załatwia wszelkie czynności, wchodzące w zakres bankowości.

Instytucja Centralna w Krakowie Rynek Główny № 25.

ODDZIAŁY:

Warszawa	ul. Marszałkowska 154	Rzeszów	„ Jagiellońska 3
Stanisławów	„ Sapieżyńska 10	Tarnów	„ Krakowska 8
Lwów	„ 3-go Maja 10	Zakopane	„ Krupówki 38
Riałko	„ Kolejowa 8		

Dziś
Premjera!

4
SERJA
(ostatnia)

wspaniałego cyklu obrazów wytwórni B—ci Pathe w Paryżu

„Święty Tygrys” p. t. „Tajemnica Tygryskiej Twarzy”

Sensacyjny dramat w 6 aktach

w roli głównej RUTH ROLAND

598D

Kino Popularne

Konstantynowska 16

Dziś
ostatnia
5
Serja

Szatani Zagłady p. t.
Śmiertelna Próba.

Dramat
w 5
aktach
593 D

Najlepiej kupuje
kto kupuje wprost ze źródła
Takim właśnie źródłem jest:

Polski Dom Handlowo - Agenturowy

„P O L D O M”

Spółka Akcyjna, z kap. zakł. 30.000.000 MKP.

Łódź, ul. Nawrot № 23, I-szy oddz. miejski Piotrkowska 144.

„Poldom” dostarcza bez kosztownego pośrednictwa wszelkie wyroby łódzkiego przemysłu włókienniczego po cenach ściśle rynkowych.

„Poldom” posiada na składzie materiały wełniane i półwełniane, męskie i damskie, pościelowe i kostiumowe, trykoty, rękawiczki, pończochy, skarpetki i t. d.

„Poldom” dozwala każdemu obejrzeć towar bez przymusu kupna.

„Poldom” pośredniczy w zakupach wszelkich towarów pierwszorzędnych firm i przyjmuje wszelkie zastępstwa.

„Poldom” jest najlepszym źródłem kupna dla kooperatyw i sklepów prowincjonalnych.

Na sezon zimowy składy Polskiego Domu Handlowo - Agenturowego są zaopatrzone w najnowsze towary w wielkim wyborze, które można nabywać zarówno hurtownie jak i detalicznie po cenach

528D

rynkowych

Spółka Akc. Handlu Ziemiopłodami
Łódź, Sienkiewicza 40, tel. 782
Poleca ze składu w Łodzi

Makę żytnią
po 115 mk. za 1 kg.

Makę pszenną
po 140 za 1 kg.

Cebule
po 90 mk. za 1 kg.

589B

Kino — Nowości — Teatr
Piotrkowska, róg Główniej

Dziś

Dziś

Dziwna Przygoda

Wspaniały dramat włoski w 6-ciu aktach.

ANONS: Od wtorku ostatnią nowość!

Orły Ludzkie

606B

CASINO

Dziś i dni następnych!

CASINO

SENSACJA!

SENSACJA!

Najwybitniejszy obraz sezonu.

„TRAGEDJA KSIĘŻNY GAGARIN”

Niezrównany pod względem treści i wykonania dramat życiowy
w 6-ciu wielkich aktach.

W roli tytułowej słynna ulubienica:

M I A M A Y

Początek przedstawień o godz. 4.15, w soboty, niedziele i święta o godz. 3-ej.

Passe-partout ważne tylko na pierwsze seanse.

Sala dobrze ogrzana. 575B

Trebnne ogłoszenia:

Kupno i sprzedaż:

A/A/A! Znajomym lub za protekcją znajomych nawet na wypłat najodpowiedniejszą podległości gwiazdkowe najtańsze ceny Firanki płótna damskie i męskie towary pościelowe surowki i inne Kilińskiego 40 front 2 piętro 3601-1

A.A Kredens stół krzesła łóżka materace szafy otomana leżankę zegar garnitur gabrielowy sprzedam famo Piotrkowska 261-4 front 3750-10

A/A Meble sypialne stołowe szafy łóżka stoły krzesła wiejskie oraz inne sprzedam Piotrkowska 108 Przędzielki 3558-0

A! Meble masywne dębowe własnego wyrobu sprzedam najtańszej Kaczorowski Piotrkowska 35 w podwórzu 3762-3

Do sprzedania gospodarstwo rolne w Pozańskim Duży wybór domów placów litografii Biuro pośrednictwa Fabiance Garncarska Nr 7 Wąjs 3650-1

Do sprzedania sklep i pokój duży zaraz Kilińskiego 187 3592-8

Do sprzedania sportowy wózek na gumach wózek kołyszany kostium granatowy na białej jedwabnej podszewce na średnia osobę komplet kolarstwa z rękawami w dobrym stanie także 5 par rowerów jelenich do sprzedania wiadomość Gubernatorska 12-11 od 10 do 1 3394-2

Do sprzedania sklep spożywczy w dobrym punkcie pokój i kuchnia ul. Rzgowska 45 3698-1

Do sprzedania młode siewce szpi ce Kilińskiego 91 u dozorcy 3749-2

Do studni rury żelazne pobierałne 4 i pół calowe z cholewą p tentowa w dobrym stanie do sprzedania wiadomość Rokicińska 10 w sklepie Więgo 3747-2

Futro na wilkach podrózne Fokozynie do sprzedania Piotrkowska 152 F. Majeranowski zakład krawiecki 3692-1

Fisharmonia duża gra ręcznie i elektrycznie pianino koncertowe do sprzedania Piotrkowska 254 sklep 374-2

Jest do sprzedania kolejkę na podkładach oferty składac pod Kolejka 3748-

Jest na sprzedaż nie awentówka kal 18 5-cio strzałowa wiadomość Panska 106 3743-4

Kawiarnia 3 pokoje z kuchnią do sprzedania Radwańska 21 2655-4

Kupuje i sprzedaje domy sklepy i majątki ziemskie wiadomość ul. Francuska 81 m 28 Wł. Fagasiwicz 3703-2

Kartofli sprzedam 60 korcy sprowadzonych przed mrozem smaczne duże i czyste 4.400 mk korzec oferty do Rozwoju sub. Kartofle 3638-1

KINEMATOGRAF zaraz do sprzedania Piotrkowska 82 s. Merkur 375-2

KANARCI sprzedam z do brym śpiewem tanio G. Bernatorska 16 sklep szewcki Zborowski 3754-3

Magieli do sprzedania ul. Głado wa 29 u gospodarza 3678-1

Skierniewice tylko chrześcijani nowi sprzedam dom koło rynku wiadomość w składziku materiałów piśmiennych W. ej. p. Kanrowskiej obok kościoła

Maszynę sprzedam do szycia damską Singera ul. Łęczyc ka 56 3 p. c. t. r. o 3744-2

MARMELADE czysta jabłeczna lub sliwkowa twarda zgotowana na cukrze wysyła opłatnie do każdej miejscowości pocztowej w praktycznych nowych próbnych beczułkach z wartości netto cztery kilo (10 funtów) za nadanie lub wpłata na Nr 140 417 pocztowej kasy M. 2350. zało żona 1876 roku parowa fabryka ciast cukrów i marmelady Stanisław Gurgul Jarosław Małopolska Wysiek za zanczeniem, nie uskateńlamy 1

Natychmiast sprzedam sklep spożywczy wiadomość Słowiańska 9 w sklepie 358-3

Okazja na Wołyniu do sprzedania 360 morgów lasu wraz ziemią na parcelację 5 wagoni saccie posadzki dębowej oraz miedziane duże kotły farbiarskie wiadomość Piotrkowska 273 m 18 2305-5

Pianino w dobrym stanie sprzedam Krótka 9 m 8 III p front obejrzeć można między 12-1 i 8-9 wiecz 3725-2

Plac kupię oferty do Rozwoju P. wraz z ceną pod Plac 3727-2

Sprzedam szatę bielizniarską piarko lustro i wózek urządzenie Kruca 4 m 18 3751-2

Sprzedam mieczarnię z urządzeniem zaraz wiadomość Przejazd 4-3 3754-2

Sprzedam 150 szt. gąsiek świecarkowych wiadomość u dozorcy domu Przejazd 48 3763-3

Sprzedam parę łózek z materacami dwie szafy lustro 6 krzesel stół kanapkę Rzgowska 51 gospodarz 3740-2

Sklep spożywczy z mieszkaniami do sprzedania Kątna 88 3741-1

Sklepowe urządzenie z mieszkaniami do sprzedania wiadomość Piaseczna 21 Chojny 3780-1

Sprzedam stół 6 krzesel lustro mazykę szafkę Przejazd 24-3 3741-1

Sprzedaje domy młyny majątki lasy gospodarki warstwy motory Piotrkowska 284-51 3693-2

Sprzedam maszynę do szycia w dobrym stanie i skrzypce Juliusza 27 m 43 3716-1

Sklep do sprzedania z powodu choroby żony wiadomość Łowicza 35 Lewandowski 3630-1

Sklep spożywczy z pokojem piwnicą dużą do sprzedania z powodu wyjazdu ul. Lubelska 12 wprost Staro-Zarzewskiej 3672-5

Warstwy mechaniczne tkackie 7 sztuk Domki z ogrodami dla ogrodników po 1 miljon i różne domy sprzedaje Kutkowskiego Łódź Gubernatorska 20 3752-1

Z powodu wyjazdu sprzedam fotograficzny zakład z mieszkaniami kokocińska 31 Jackiewicz 3591-1

Zakład fotograficzny z mieszkaniem do sprzedania 450 tys Piotrkowska 284-51 3692-2

Ważne:

A.A.A.A. kursy buchalteryjki handlowe kursy stenografii arytmetyki pisma śiękiego i piśmiennego na maszynie 3665-1

A.A.A. korzystne miejsce dla nauczycieli na wieś przygotowanie chłopca do 3-iej klasy gimnazjum z łacina. Potrzebne inteligentne wychowawczynie z konw. franc. Pierwsze rzędne Biuro Nauczycielskie E. Sekowskiej Przejazd 14 3715-2

A kaczereka-maszynistka A. Tren kler 6 Sierpnia 18-20 3668-9

A kaczereka Pipikowa Piotrkowska 152-14 dla pań przyjezdnych i lokali 3571-4

A kus terka Marja Kubicka przyjmuje Piotrkowska 199 m. 14 o c 2 zd 3576-18

Bielizna najcieplejsza wełniana półwełniana (wyrób dziany) jakoteż skarpetki i pończochy natolanka rektan. wielki szalik nabyć można specjalnie w sklepie komisowym Mar. u Czernik Łódź Główna 17 3735-3

Chłopiec w wieku do lat 15 potrzebny do kantu. u Ołerty sub. W. K. 100 do Redakcji tego pisma 3693-2

Ciesia i stolarz zdolny potrzebny kuje pracy Ołerty do k. Rozwoju pod Ciesia 3753-2

Dorosłych wyuczam szybko polskiego arytmetyki do buch. u terji Benedykta 14-26 s. n. w 3529-3

Dandel czarny w białe sady przybłąkał się. Odebrać za zwrotem kosztów Widzew. Naciarniana 3-14 3735-1

Potrzebny uczeń na praktykę do cukierni B. Wesolowskiej-go Piotrkowska 15 3708-2

Pokoju uciepionego większe i go w okolicy Piotrkowskiej poszukuje dla dwóch osób. Oferta pod „Cena” do Redakcji 3711-1

Potrzebna osoba do cerowania bielizny skarpetek Zgłaszac się Emilji 33 Polwark Szubpra 3729-1

Pokoja uciepionego poszukuje Ołerty pod Pokój 3732-2

Potrzebne specjalistki do prac szycia męskiej dziennej bielizny z żelazkami. Wadomość Dziewina 1 i piętro „Progres” 3756-2

ODEON

Tylko josszoze dziś i jutro!

ODEON

Genjusz francuski opracowując na ekranie tematy w stylu amerykańskim, potrafi być jednak oryginalnym i samorodnym. Podczas, gdy fantazja amerykańska, starając się przynęcić publiczność, wysiła się w pierwszych serjach na najwyższą pomysłowość i efekt, dając w końcu blade kopie pierwszych scen, ostrożniejszy genjusz francuski powoli na pinę wrażenie, potężniejsze z każdą następną serją. Obrazy amerykańskie bywają podobne do nagłych wybuchów, kończących się po świetnych ogniach, dymem — obrazy francuskie w rodzaju „Królowej Dolarów”, jak przekona się publiczność, są niby lawina, nabi rająca w każdej następnej serji coraz większej potęgi i grozy dramatycznej, skąd zaciekawienie widza, coraz bardziej rośnie i sięga w końcu apogeum t. j. szczytu zainteresowania i estetycznego — zadowolenia.

Najnowszy cykl francusko-amerykańskich obrazów w 5 serjach

KRÓLOWA DOLARÓW

w roli głównej **Pearl White**

w roli tytułowej amerykańska królowa ekranu, premijowana piękność

Dziś 4 serja 4 Dziś p. tyt.

IGRASZKA Z OGNIEM

Ekscentryczny dramat w 6 aktach

Rozątek przedstawień 3

Sala dobrze ogrzana

Pase partout ważne na 1-sze seanse

Oddział likwidacji demobilu wojskowego „DEMAT”

przy Min. Przem. i Handlu na Wojew. Łódzkie ul. EMILJI 10

sprzedaje: wozy rolnicze, ciężarowe różnych typów, sanie, bryczki, powozy, uprzęż oraz drut kolczasty.

Sprzedaż bez ograniczenia.

Wypożyczalnia książek

same „nowości“ liter. beletrystycznej, jak również **zurnali mód** i prenumerata „BLI SZCZU”.

ROSCIRZEWSKA

Mandoliny własnego wyrobu. Wielki Wybór instrumentów muzycznych i gramofonów po cenach przystepnych **p o l e c a**

Feliks Boniewicz

Łódź, ul. Targowa 38. reneracje wykonuje szybko i dokładnie 36K12b

Mieszkanie duży pokój z balkonem frontowy i kuchnię na Górnym Rynku zamienię na mniejszy pokój i kuchnię w okolicy Zielonego Rynku Milsza e. t. c. Oferty dla X. Y. do Rozwoju 3761-3

Pokój ciepły do odstąpienia z meblami niedrogo Oferty do Rozwoju sub Ciepły 3657-1

Potrzebny uczciwy chłopiec na posyłki do składu apteczne-go Kilińskiego 146 3745-1

Przybłąkała się saka chart zółta kusa można odebrać za zwrotem kosztów Lutomierska 7 u Henryka Wroniszewskiego policjanta 3757-3

Poszukuje 20 000 młk. na akt domu na bardzo wysoki procent byle zaraz Oferty pod Procent 3760-1

STUDENT uczy się matematyki i fizyki język Kilińskiego 86-3 godz. 1-2 3759-2

Sanitariuszka zdrowa silna z rekomendacją i zaświadczeniami sumiennosci potrzebna do czytania gazet i posługi choremu starcowi m. Rąbień przez Aleksandrów St. Gałęcki 3737-3

Wnuk duży przybłąkał się. Odebrać można Koziny Włodzimierska 25 Tomaszewski 3678-1

Udzielam lekcji francuskiego. Uniwersytet Genewski Przejazd 40-11 5 piętrowo 3736-3

Zegarmistrz Michał Renczelwski Kilińskiego 187 gwarantowana reperacja Ceny niskie Tramwaj № 4 (między Senator-ską i Miljonową) (8 11 18 23-3722-5

Zagubione dokumenty

Fajwel Lajb Lipszyc zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi 3686-1

Frenel Karol Gustaw zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi 3698-2

Jakób Woli Satt Północna 21 zagubił paszport niemiecki wyd. w Łodzi 3742-3

Leon Madej zagubił kartę powołania wydaną w P. K. U. w Łodzi i pozwolenie na rewołwer wydanę w Starostwie Łaskim 3738-3

Muszyński Michał zagubił portfel na Wodnym Rynku zawierający kartę powołania tymczasowy dowód osobisty oraz deklaracje na patent wydaną w Łodzi i kwit bagażowy. Łaskawy znalazca zechce zwrócić portfel z dokumentami pieniędże może zatrzymać Ozorkowska 22 pomiędzy Przędzalniana a Zarzewską 3761 3

Papiewska Tekla uczenica Państwowej Szkoły Handlowej zagubiła matrykulę wydaną na rok 1921 | 22 3681-1

Reingold Eugenie Hanség zagubił dowody osobiste wydane w Łodzi 3 684-1

Szaja Brygiel zagubił paszport polski wydany w Kamińsku Brzezińska 94 3701-2

Skradziono paszport amerykański rodzinny wydany w Ameryce przez konsula polskiego i różne ważne dokumenty. Łaskawego znalazcę proszę o zwrot za wysokim wynagrodzeniem poczta Lubowo wieś Wozniki powiat Gniezno Jan Zdebski 3676-1

Romanowicz Wacław zagubił tymczasowe zaświadczenie demobilizacji wydane przez 28 p' S. K. w Łodzi 3755-3

Wojtasz Bolesław zagubił kartę bezterminowego urlopu wydaną w Łodzi 3739-1

Wojcik Marjan zagubił kartę bezterminowego urlopu wydaną przez P. K. U. 31 pułku 3721-2

Władysław Maczyński zagubił kartę odroczenia wydaną przez P. K. U. 31 pułku 3726-2

Zalceńsztein Icek zagubił koncesje na jatke z mięsem wydaną w Łodzi w 1918 roku

CENA OGŁOSZEN PRZED TEKSTEM I W TEKSCIE — 90 mk. ZWYCZAJNE — 40 mk., NEKROLOGI — 50 mk., KOMUNIKACYCH PRACY — 4 mk. OGŁOSZENIAZAMIEJSCOWE 50 PROC. DROŻEJ, ZA GRANICZNE 100 PROC. DROŻEJ. Stro-nica przed tekstem i w tekście dla ogłoszeń podzielną na 6 lamów, za tekstem 5 lamów. w tekście i przed tekstem przyjmujemy ogłoszenia i nekrologi na 2, 4, i 6 lamów. ARTYKUŁY bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój“ w Zgierzu u p. Lacha, w Pabjanicach u p. Zatorskiego ul. Zamkowa. Każda nowa podwyżka obowiązuje już przyjęte ogłoszenia od dnia zmiany cen bez uprzedniego zawiadomienia.